

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Ōrigenus Tōn Eis Tas Theias Graphas Exēgētikōn Hapanta Ta Hellēnisti Heuriskomena

Origenes

Coloniæ, 1685

Origenis Commentariorum In Evangelium Secundum Matthæum Tomus
Decimus Tertius.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79842](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79842)

παροὶνται οἰκτοί μὴ τ' ὀχλῶν εἰς. διότι ἐπὶ ὁ
 αὐτὸν τὰς ὀχλὰς οἰκτοὶς οἰκονομήσεται, κα-
 τὰ τὴν ἀρετὴν αὐτῶν, ἵνα μὴ δυναμίμωι δυν-
 αμῶν δια τὰς κατεχούσας τὴν ψυχὴν νόσους
 ἀφελθῶσι, κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον διὰ τῆς
 ὑποταγῆς ἐξ ὁρίων. ἔξετασέον ὅτι πῶς
 μὴ νοσημάτων οἱ πάχοντες πιδύσονται, καὶ ἀξί-
 οῦσι τῆς ἰδίας θεραπείας, ὅτι πῶς ὁ θεὸς αὐ-
 τῶν ἐπεὶ ἔτο ποιεῖται, οὐκ οἱ ἐκαστὸν ταρχ-
 οῦσι πυλῶν, καὶ ὁ βασιλικὸς θεὸς ὑπο, καὶ δὲ χαρι-
 σμῶν, καὶ πῶς οὐατὲρ, καὶ ἡ χηρὰ καὶ ὁ θεὸς
 ἀμαρτωλῶν, τέκνους ἰσχυροῦ, καὶ νῦν ὁ γονυπετῶν
 αὐτῶν ἄνθρωπος θεὸς ὑποσληννιζομένη. τέ-
 τος δὲ συνεξετάσας πότε ἀφ' ἐαυτοῦ ὁ σωτὴρ,
 καὶ ὑπομνήσας ἀξιοφθίσι ἰσχυροῦ, ὡς τὸν ἀσφα-
 λῶν, αὐτὰ γὰρ ὅτι τὸ αὐτὸ συγκρατῆσαι ἀλ-
 λήλους οἱ θεοὶ πᾶσι, καὶ συνεξετάσας αὐτοῦ
 πολλὰ καὶ ἀκέραια δυναμίμωι τῆς ἐν μυστηρί-
 οῖς κεκρυμμένης σοφίας θεοῦ ἀσφαλῆσται
 ὁνύματα θεοῦ τε τ' ἀποφῶνται θεὸς τὰς ψυ-
 χὰς συμπτωμάτων, ὅτι αὐτὸς ὁ τρόπος τῆς θε-
 ρείας αὐτῶν, ἐπεὶ ὁ νῦν καὶ θεὸς πᾶσι, ἀλ-
 λήλους δὲ οικειμένους ῥητὰς ἀσφαλῆσται, ἔξετάζειν,
 ἵνα ὡς τοιοῦτο ποιοῦντες τίνα δυναμῶν ἐπὶ
 τὸν ἐκκλησιαζομένην εἶναι, καὶ τὴν ἀξιοφθίαν θεοῦ
 αὐτῶν πατέρα αὐτῶν, καὶ τὸ πᾶσι τὸν πάχοντα,
 ὅτι αὐτὸς ἀλλὰ πολλὰ καὶ, ὅτε μὲν εἰς πᾶσι, ἐνίοτε
 εἰς ἑαυτὸν, καὶ τὸ μὴ δεινὸν αὐτῶν ὑπο τῆς
 μαθητῶν θεοῦ ἀσφαλῆσται, ἀλλ' ὡς αὐτὸς ὁ ἰσχυρὸς
 καὶ ὁ ὀφειλόμενος, ἐπὶ πᾶσι νόσους καὶ πᾶσα
 μαλακία, ἀς ἐν ἐκκλησιαζομένην ὁ σωτὴρ ἡμῶν τότε
 καὶ τὴν καλὰν, ἀσφαλῆσται ὅτι τὸν ψυχὰς δι-
 αφρεσι συμπτώματα, ὡς τὰς μὲν παρῆτας τὴν
 ψυχὴν, καὶ καμμένην αὐτῶν ἔχοντας ὅτι ὁ σώ-
 ματι, ἀσφαλῆσται διὰ τὸ ἀσφαλῆσται
 πᾶσι, τὰς δὲ τυφλῶντας θεοῦ τὰ τῇ ψυχῇ
 μὴ θεοῦ διὰ τὸ τυφλῶν, καὶ εἶναι τυ-
 φλῶν, τὰς δὲ κεκαρωμένους θεοῦ ἀσφαλῆσται
 σωτῆρι λόγῳ σημαίνοντες διὰ τὸ κεκρωμένων. ἀνάλο-
 γον οὐκ ὀφείλου ἔξετασθῆναι διῆσαι τὰ θεοῦ τὰς ἐκ-
 κλησιαζομένης. ἔτι δὲ τὸ πάθος τῆτο ἐκ δια-
 λεκτικῶν ἀξιοφθίων ὅτι πᾶσι τῶν τοῖς πά-
 θουσιν, οἱ οὐκ ἐδὲν διαφέρειν δοκεῖ ἡμῶν τῶν
 πεπονησῶν, ὅτι τὸν καμῶν καὶ μὴ ἐνεργῶν
 αὐτῶν τὴν ἰσχυρίαν. τοιαῦτα δὲ πᾶσι ἀσφαλῆσται
 θεοῦ πᾶσι ψυχὰς συμπτώματα, πολλὰ καὶ νο-
 μίμωνας ἡμῶν ἐν σωφροσύνῃ καὶ ταῖς ἀλ-
 λήλοις πᾶσι τῇ διὰ τῆς παθῶν λαμβανόμενα
 δοκεῖ, καὶ ἀσφαλῆσται τὴν ἀπάτην τῶν αὐ-
 τῶν οὐκ ἀνὰ ἀμαρτίαις λέγων τὰς τοιαύτας

A versantur: ideo ad illos descendit Jesus, postquam ea quæ supra turbas sunt administravit, ut qui propter morbos animam detinentes ascendere non possunt, postquam ad eos è superioribus locis Verbum descendit, adjuventur. At querendum est quorum morborum causam credant, & pro sanitate sua recuperanda orent, quoadveram valetudinem patiuntur; quorum autem causa pro his alii id faciant. Centurio verbi gratia pro famulo; pro filio, Regulus; pro filia, Archisynagogus: & Chananæa pro feminea sua prole; & nunc homo *genibus provolutus ante eum*, pro Lunatico filio. Simul autem disquires equandonaam Servator sponte, nec quoquam rogante aliquem, puta Paralyticum sancti hæ enim curatio- nes in unum collata: inter se & comparata, ei qui reconditam in mysterio sapientiam intelligere valet, Dei circa varios animorum morbos, eorumque curandorum rationes decreta declarabunt. At quoniam non de omnibus, sed de præsentis tantum loco nunc nobis agendum est, videamus, quemnam esse Lunaticum, proque eo rogantem illius partem tropologicè dicere possumus; quid agrotum non semper, sed sæpe cadere; quandoque in ignem, aliquando vero in aquam; quid item non à Discipulis, sed ab ipso solum Jesu potuisse sanari: nam si omnis morbus, & adversa valetudo, quæ tunc temporis in populo curavit Servator noster, ad varios animorum morbos referuntur, rationi consentaneum est per paralyticos, animo remissos, & jacentem in corpore, ac resolutum habentes animum designari; per cæcos item indicari, cæcosque revera esse, qui circa res soli animo manifestas cæcutiunt; qui vero ad salutaris sermonis susceptionem obdurduerunt, per surdos significari. Convenienter his, quæ ad Lunaticum pertinent examinanda erunt. Is autem affectus agrotos per intervalla non exigua invadit, in quibus nihil à sano videtur differre qui eo laborat, quando hunc videlicet epilepsia non corripit. Talibus vero morbis laborantes animos invenias, qui sæpe in castitate, aliisque virtutibus rectè valere creduntur; deinde quasi epilepsia quadam, ea nempe quæ ab animi perturbationibus oritur, corripiuntur; & ab eo statu decidunt, quo stare videbantur, & erga seculi hujus fallaciam, reliquasque cupiditates rapiuntur. Forsitan ego minime aberraveris, si homines ejusmodi qui à *Spiritualibus nequitia in calestibus* deji- Eph. 6. 12.

αὐτῶν μὲν καὶ τῇ λέξει, καὶ ζητήσωμεν ἄλλοτερον
 πῶς σεληνία ἐστὶ λεγέται ὑπὸ πνοῦ πνύμα-
 τος ἀκαθάστες, καὶ κωφοὶ, καὶ ἀλάλῃ σκοτίζε-
 ι· ὥς καὶ ἀλλοτρίως, καὶ διὰ τὴν παρόντων
 ἐπὶ σεληνία ἐστὶ δὲ τὸ μέγα ἐν ἑσπέρῳ καὶ
 δούτερον μὲν τὸν ἥλιον φώσκει, ὡς ἐταξεν ὁ θεὸς
 εἰς δὲ χάς τῆς νυκτός. ἰατροὶ μὲν οὖν φυσιολο-
 γήσαντες, αὐτὴν μὴ ἀκαθάρτον πνύμα ἐῖναι
 νομίζοντες καὶ τὸν τόπον, ἀλλὰ σωματικὸν
 συμπύμα, ὥς φυσιολογοῦντες τὰ ὕδατα λέ-
 γοντες καὶ ἐν τῇ κεφαλῇ, κατὰ τὴν συμ-
 πύμα τὴν πρὸς τὸ σεληνιακὸν φῶς, ὡς ἐν
 ἐκείνῳ φῶσι, ἡμεῖς δὲ οὐκ ἐπὶ διαφύλαξιν πρὸς
 τὸ νόημα τὸ τοῦ πνύματος ἀκα-
 θάρτου, ἀλλὰ καὶ κωφῶς ἐν τοῖς πάρεσιν αὐτῶν
 θεωρεῖται ἐνεργεῖται, ὁρῶντες δὲ ὅτι καὶ οἱ εἰ-
 θεσμοὶ ἀπαληθῶς τοῖς ἐπασιδοῦσι τὴν ἀλη-
 θειαν ἐπαγγέλλονται τὴν καὶ τὰς τοῖς θεοῦ
 ἀντιθέσιν, ὡς ἐπὶ τὴν γὰρ ἐν αὐτοῖς, φή-
 σμεν ὅτι μήποτε, ὡς ἐπὶ διαβάλλειν τὰ
 κτίσματα τῶν θεῶν, ἵνα καὶ ἀδικίαν εἰς τὸ ὕψος
 λαμβάνῃ, ὡς ἐπὶ εἰς ἑσπέρῳ τὸ σῶμα αὐτῶν, τὸ
 ἀκαθάρτον τὸ τοῦ πνύματος ἐπιπρεῖ πῶς ἡμα-
 τισμὸς τῆς σελήνης, καὶ ἔτι ἐνεργεῖ, ὡς ἐν τῇ
 πρὸς τὸν τοῖον δὲ τῆς σελήνης ἡμα-
 τισμὸν πάρεσιν τὰς ἀνθρώπους, τὴν αἰψὴν δόξιν
 ὡς τὴν κατὰ κακὸν, μὴ τὸ ἀλλαν καὶ κωφὸν
 λαμβάνειν δαιμόνιον, ἀλλὰ ὁ μέγας ἐν ἑσπ-
 ῳ φῶσι τὸ τεταγμένον εἰς ἀρχὰς τῆς νυκτός,
 καὶ μὴ ἐμὴν ἔχον ἀεχμὴν τοιαύτης ἐν ἀνθρώ-
 ποῖς ὥς καὶ ἀδικίαν γε εἰς τὸ ὕψος λαλεῖ
 πάντες οἱ σὲ τὴν τῶν ἀστρον γένει φασὶν ἐῖναι
 τὴν αἰψὴν πάντων τῶν ἐπὶ γῆς, εἴτε καθολι-
 κῶν, εἴτε καὶ τὴν καθ' ἑκάστον συμπύματων. καὶ
 οἱ τοιοῦτοι γε ἀληθῶς ἔθεντο εἰς ἑσπέρῳ τὸ σῶ-
 μα αὐτῶν, κακοποιῶντας πῶς λέγοντες ἐῖναι τὴν
 ἑσπέρῳ, καὶ ἀλλὰ ἀγαθοποιῶντας, ὡς ἐν ἑσπέρῳ
 καὶ μὴ ἐπὶ τῶν θεῶν ὡς ὅλων ἵνα κακοποιῇ, καὶ
 γε τὸν ἑσπέρῳ, ὡς ἐν θρήνοις γέγραπται. ἐν
 σῶμα τὸ καὶ ἐξελθὶς ἐστὶ κατὰ καὶ τὸ
 ἀγαθόν. εἰς δὲ ὅτι ὡς πρὸς τὸ τοῦ ἐνεργεῖ
 τὸν καλῶμενον σεληνιασμὸν πνύμα ἀκα-
 θάρτον ἐπιπρεῖ τὸ, τὸ σελήνης ἡματισμὸς,
 ἵνα ἐνεργήσῃ εἰς τὸν διὰ τῶν αἰψῶν ἀστρο-
 δόξιν αὐτῶν, ὡς μὴ ποιήσαντα ἑαυτὸν ἀξιον
 φερεῖς ἀγγελικῆς, ἔτι καὶ ἄλλα πνύματα,
 καὶ δαιμόνια πρὸς τῶν ἡματισμῶν τῶν
 ἁγίων ἀστρον, ἵνα μὴ μόνον σελήνη, ἀλλὰ ὡς οἱ
 λοιποὶ τοιοῦτοι δεικνύσιν ἀσέρες ὑπὸ τῶν ἀδικί-
 ας εἰς τὸ ὕψος λαλοῦντων. ἐπὶ γὰρ ἀκούει τὴν
 αἰψὴν πᾶσης μαρ-
 τίας πάντες δαιμόνια καὶ ἀναφερόντων ἐπὶ τῶν
 σελήνης ἡματισμῶν. ὅτι μὲν οὖν οἱ
 λαντ;

A possint. Jam vero & ad ipsa verba attenda-
 mus, ac quæramus primum qua ratione Lu-
 naticus esse dicatur, cui à spiritu aliquo im-
 mundo, & furdo, & muto vertigo & tene-
 bræ offunduntur, ab eoque affligitur, &
 quamobrem morbus ille à magna illa cœ-
 lesti, & à Sole altera lampade nomen traxit,
 quam constituit Deus, *ut præset nocti.* De Gen. 1.16.
 rerum ergo natura disputent medici, quip-
 pe quibus persuasum sit spiritum impurum
 minime hic esse, sed morbum corporis dun-
 taxat, ac disputantes dicant per quendam
 cum Lunari lumine, quod humida prædi-
 tum est natura, consensum & convenienti-
 am, humores in capite contentos moveri;
 nos autem qui morbum hunc in ægris à spi-
 ritu immundo, muto, & furdo genitum vi-
 deri Evangelio credimus, & iis qui eo pro-
 pe modo quo Ægyptii incantatores san-
 tionem promittere more illorum soliti sunt,
 feliciter successisse credi inter ipsos vide-
 mus, ne ansam præbeamus Dei operibus ita
 calumniandis, ut *iniquitatem in excelsis lo-*
 quantur, & *possint in celum os suum*, dicimus
 spiritum hunc impurum certas Lunæ figu-
 ras observare, atque ita operari, ut cum ob-
 servatum fuerit sub tali Lunæ figura affici
 homines, non mutus & furdus demon tanti
 mali causam habere videatur, sed magna il-
 la cœlestis fax, quæ constituta est ut nocti
 præstet, neque ullum habet morbi hujus in-
 ter homines imperium. Ac ii quidem om-
 nes *iniquitatem in excelsis loquuntur*, qui-
 cunque aliorum constitutione morborum
 omnium, qui super terram grassantur, sive
 universalium, sive singularium causam con-
 tinet pronuntiant; & ii revera *posuerunt in*
celum os suum, cum sidera alia malefica, alia
 benefica esse dicunt; cum nullum astrum à
 rerum omnium Deo ad id conditum sit, ut
 noceat, si ut à Jeremia in Threnis scriptum
 est: *Ex ore Altissimi egredientur honesta & bo-*
 na. *Ther. 1. 35.*
 na. Quemadmodum autem impurus ille
 spiritus morbum hunc efficiens qui Lunati-
 cus appellatur, Lunæ figuras observat, ut
 cum vexet qui sibi certis de causis traditus
 est, nec dignum se præstitit qui Angelicu-
 stodiæ committeretur; ita & alios spiritus
 ac demones aliorum siderum figurationes
 observare verisimile est, ut non Luna dun-
 taxat, sed & alia astra obtrectationibus &
 convitiis ab iis appetantur qui *iniquitatem*
in excelsis loquuntur. Genethiacos certe
 audire operæ pretium est, inaniæ omnis
 & furoris à Demone immissi causam ad
 Lunæ figuras referentes. Constat sane in
 aquam cadere eos aliquando qui hoc la-
 borant morbo, quem Lunaticum appel-

lant; cadere autem & illos in ignem, rarius A
quidem, sed nonnunquam tamen manife-
stum est, & sanatu difficilem esse morbum
hunc; adeo ut qui sanandorum Daemonia-
corum gratia pollent, aliquando curandi il-
lius spem abjiciant; aliquando autem cum
jeuniis & orationibus, plurimisque labori-
bus feliciter eum & ex voto sanent. Quæres
autem, an quemadmodum homines, ita &
spiritus ejusmodi morbis afficiantur, ut eo-
rum nonnulli loquantur, quidam muti sint;
nonnulli audiant, quidam surdi sint: ut enim
reperitur in illis causa cur impuri sint; ita &
perpetuo silentio & surditate damnati esse
reperitur; ob liberum eorum arbitrium;
quibusdam sedenim hominibus eadem in-
fligitur poena, siquidem Prophetæ preca-
tio, quasi ad Spiritum Sanctum fusa, exau-
diatur, in qua de nonnullis peccatoribus di-
ctum est: *Muta fiant labia dolosa*. Eodem for-
tasse modo & qui auribus abusi sunt, & va-
norum rumoribus autem præbuerunt, ab eo fur-
di fient, qui dixit: *Quis fabricatus est mutum
& surdum*; ut non amplius vanis rumoribus
aurem præbeant. Quandoquidem vero Ser-
vator dixit: *O generatio incredula & perva-*
sa, introductam fuisse significat à perversi-
tate nequitiam, quæ contra naturam est, &
perversos nos effecit. Universum autem, o-
pinor, genus humanum, quod supra terram
est, propter ejus nequitiam pertæsus, &
commorationem cum eo agere ferens Ser-
vator, dixit: *Quousque ero vobiscum*? Hæc
certe verba: *Si habueritis fidem sicut granum
sinapis, dicetis monti huic*, & cetera jam an-
tea ex parte explicavimus; veruntamen &
ea quoque dicuntur in hunc locum, prout
ad majorem perspicuitatem nobis conferre
videntur. Montes hic appellari existimo
contrarias & oppositas potestates, late dif-
fusa & ingenti nequitia præditas, quæ qui-
dem in nonnullis hominum animis quasi
fundata & constitutæ sunt. Postquam ergo
omnem quispiam fidem habuerit, ita ut
nonnullis, quæ in sacris libris continentur,
fidem non deroger, eaque tali polleat, qua-
lis erat Abrahami fides, qui Deo eod usque cre-
didit, ut reputata sit fides illius ad justitiam,
omnem ille fidem habet sicut granum sinapi-
s: deinde qui talis erit, dicet monti huic,
(Spiritum mutum & surdum in eo qui Lu-
naticus esse dicitur, intellectu volo) Transi
illinc; ab homine videlicet male affecto in
abyssum fortasse, & transibit. Inde arrepta
anfa cum Apostolica auctoritate dixisse opi-
nor Apostolum: *Etsi habuero omnem fidem*, E
ita ut montes transferam; nec unum sedenim
duntaxat montem, sed & plures illius in-

τιν ἀφορμὴν λαβὼν μὲν δόξασα ἔπειν ἐξέσας τό. & εἰ ἔχω πᾶσαν τὴν πίστιν ὅτι
ὁρῶ μεθιστῆν ἐ γὰρ ἐν μόνον ὄρεσι, ἀλλὰ & τὰ ἀνάλογον αὐτῇ πλείονα μεθιστῆν ὁρῶ

τὴν καλὴν ὁρὴν σαλυνῶν μὲν πάχοντες ἐν τοῖς
εἰς τὸ ὕδωρ πίπεις, διὰ δὲ ἐν. ὅτι καὶ εἰς τὸ
πῦρ, ἀσθενέστερον μὲν, πλὴν καὶ αὐτὸ συμβαίνει
εἶναι, καὶ ὅτι δύσιστόν ἐστι τὸ νόημα εἶναι, ὡς καὶ
ἔχοντας χάριν θεοῦ πλὴν δαίμονων, ἀπὸ
μὲν ἀπανδρῶν πᾶσι εἶναι, ὅτι ἐν τῇ ψυχῇ, καὶ
πᾶσι δὲ καὶ πλείονων καμάτων διπλῶν
χάριν. (ἡ γὰρ ἐστὶν ὡς πᾶσι ἐν τοῖς ἀνθρώποις,
εἶναι καὶ ἐν τοῖς πνεύμασι τοῖς αὐτοῖς συμπωμαῖς,
ὡς πᾶσι μὲν ἀπὸν λαλεῖν. πᾶσι δὲ ἀλαλεῖν,
καὶ πᾶσι μὲν ἀκούειν. ἕτερα δὲ κεκρωσμένῃ διέσσει-
σε) γὰρ ὡς πᾶσι ἐν αὐτοῖς ἡ αὐτὰ & ἀνακατα-
στα, εἶναι καὶ διὰ τὸ αὐτὸ ἐξέσειον αὐτῶν κατα-
δικάζει αὐτὰ τὸ εἶναι ἀλάλα καὶ κωφά. καὶ γὰρ
ἀνθρώπων πᾶσι τὴν τοιαύτην καὶ ἀδίκην πέ-
σονταί, εἰ γὰρ τὸ πᾶσι καὶ πᾶσι πᾶσι
ἀγῶν ἐρημῶν ἐπακαθήσεται, ἐν ᾧ λέκεται
ἐπὶ πᾶσι ἀμαρτωλῶν. ἀλάλα γὰρ ἡ ἡσυχία τὰ
χεῖλη τὰ δόλια. εἶναι δὲ τὰ χαλὰ καὶ οὐ κακίαν
σαμῆροι ταῖς ἀκοαῖς, καὶ πᾶσι δὲ ἀνθρώποις ἀκο-
μάται, κωφῶ δὲ ὄντων αὐτῶν ἐν τῇ ψυχῇ. πᾶσι
ἐποίησε διδῶν, καὶ κωφῶν; ἵνα μὴ πᾶσι
πᾶσι δὲ ὄντων ἀκοῇ ματαιῶν. ἐπεὶ δὲ ἐπὶ ὁ
σωτήρ. ὁ γὰρ ἀπὸ πᾶσι, καὶ διέσσει μὲν, ἐ-
φαίνει ὅτι ἐν διασείσει ἡ κακία παρεστῆ-
θε, πᾶσι φύσιν γινώσκοντες, καὶ διασείσει ἡμᾶς
πεποινηῖα. ὅλον δὲ οἶμα τὸ τῇ πᾶσι καὶ δι-
σείσει γὰρ διὰ τὴν κακίαν βαρύνουσα καὶ
τὴν μὲν αὐτῶν διατελεῖν ὁ σωτήρ εἶπε τό. εἰς
πότε μὲν ὑμῶν ἐσομαι; πᾶσι δὲ οἶμα ὅτι
μέρες εἰς τό. εἰ ἔχῃ πᾶσι πᾶσι ὡς κοῦρον σινάπης,
ἔρετε τῷ ὄρει τῷ καὶ τῷ ἐξῆς. εἰ δὲ ὁ πᾶσι
καὶ τὸ φαινόμενον ἡμῶν τρεψότερον καὶ ταῦτα εἰς
τὸν τόπον λελέξεσθαι. ὅτι ἐν τῷ οἶμα λέ-
γει τὰς ἐν κακίᾳ κεχυμένη καὶ μεγάλην ῥοήν
μύρας ἀντιπρόθεως διδάμεις, αἱ πᾶσι ὡς πᾶσι
ἐρηρεσιμῶν εἰσὶν ἐν πᾶσι ἀνθρώπων ψυχῇς.
ἐπὶ δὲ οὐν ἔχῃ πᾶσι τὴν πᾶσιν πίστιν, ὡς πᾶσι
πᾶσι πᾶσι ἐν τοῖς ἑστέροις γράμμασι κεμειν-
πᾶσι, & τοιαύτην αὐτῷ ἔχει, ὅποια ἡν ἡ πᾶσι
ἀβραάμ πᾶσι ὄντων τῷ θεῷ ἐπὶ τῷ ὄρει, καὶ
ὡς λογιζομένη τὴν πᾶσιν αὐτῇ εἰς ἀκαταστα-
σιν, ἐπὶ τῷ πᾶσιν πᾶσι ὡς κοῦρον σινάπης, εἰ
ὁ τοιοῦτος ἐστὶ τῷ ὄρει τῷ. δακρυμὶ δὲ τῷ
λαλῶν & κωφῶν ἐν τῷ λεγομένῳ σαλυνῶν
πνεύμα, μετὰ αὐτὸν ἐνθεν, δηλοῦσι δὲ τῷ πᾶσι
χρὸν ἀνθρώποις ἐπὶ τῷ ὄρει τῷ αὐτοῖς, καὶ
μεταθήσεται. ὁ δὲ δόξασας ὅτι ὄντων, οἶμα
τῷ ἀφορμὴν λαβὼν μὲν δόξασα ἔπειν ἐξέσας τό. & εἰ ἔχω πᾶσαν τὴν πίστιν ὅτι
ὁρῶ μεθιστῆν ἐ γὰρ ἐν μόνον ὄρεσι, ἀλλὰ & τὰ ἀνάλογον αὐτῇ πλείονα μεθιστῆν ὁρῶ

tes, resurrecturum eum die tertia, cui nec longiore quidem tempore opus esset, ut *Per mortem destrueret eum qui habebat mortis imperium.*

De iis qui exigebant didrachma.

Matth. 17. Et quum venissent Capharnaum, accesserunt, qui didrachma accipiebant, ad Petrum. Sunt quidam reges terræ, eorumque filii, qui tributa & census non pendunt; sunt item alii ab eorum Filiis, à regibus terræ alieni, à quibus reges terræ tributa & census capiunt. Et eorum quidem filii apud reges terræ, utpote apud patres suos liberi sunt; at qui iis nulla necessitudine conjuncti sunt, ratione quidem aliorum omnium qui terram incolunt, liberi sunt; sed servi eorum ratione, quorum imperio parent, quique se in servitutem addictos detinent, quemadmodum in Israelitis tyrannidem exercebant Aegyptii, atque ad amaritudinem perducebant vitam eorum, & per vim servire cogebant; propter quos duntaxat servitutis Ebraeorum instar servientes formam servi accepit Filius Dei, nullum quidem fugitivum vel servile opus faciens. Tanquam ergo servilem hanc formam gerens, tributum & censum, non alium quam quem ipsius Discipulus, solvit; idem enim stater, & unus pro Jesu, ipsiusque Discipulo solutus nummus satis fuit. Non autem in domo Jesu, sed in mari erat ille nummus, & in ore marini piscis, quem & ipsum beneficio affectum fuisse existimo, quum ascendit comprehensus hamo Petri, qui factus fuerat hominum piscator, in quo is quoque erat qui tropice Piscis appellatur, ut auferatur ab illo nummus Cæsaris imaginem præ se ferens, & inter eos recenseatur, in quibus ii quos piscando ceperunt qui hominum piscandorum rationem edocti sunt. Quisquis ergo habet quæ sunt Cæsaris, reddat ea Cæsari, ut quæ Dei sunt, reddere Deo deinde possit. Quoniam autem Jesus qui Dei sub oculorum aspectum non cadentis imago est, Cæsaris imaginem non habebat; nihil enim in eo erat quod ad principem seculi hujus pertineret; propterea ex idoneo maris loco Cæsaris imaginem depromit, quam pro se, suoque Discipulo regibus terræ pendat; ne forte qui didrachma cogunt suum esse debitorem Jesum, & regum terræ putent; debitum enim as persolvit, cum illud in manus non sumisset, neque possedisset, neque acquisivisset, neque fecisset unquam proprium ut esset sibi, ne unquam apud imaginem non aspectabilis Dei imago Cæsaris habeatur. Alio etiam modo id explicari potest: sunt qui-

Περὶ τῶν αἰτουμένων τὰ διδραχμα.

Ελθόντων δὲ εἰς καπάρναυμ, προσήλθοι τὰ διδραχμα λαμβάνοντες τῷ πέτρῳ, εἰσπνεῖ βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ τέτων υἱοί, μὴ δίδόντες τέλη ἢ κήνους, ἵνα ἕτεροι πᾶσι τὰς ὑπὸ αὐτῶν ἀλλοτρίοι τῶν βασιλέων τῆς γῆς, ἀφ' ὧν λαμβάνουσιν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς τέλη ἢ κήνους καὶ εἰς οἱ υἱοὶ αὐτῶν ἐλδοῖτεροι πᾶσι τοῖς βασιλεῖσι τῆς γῆς, ὡς πᾶσι πατέραςιν. οἱ δ' ἀλλοτρίοι αὐτῶν, ὡς μὴ πᾶσι τὰ ἐξ ὧν γῆς ἐλδοῖτεροι, ὡς καὶ τὰς διωκὰς δυνάμεις αὐτῶν, καὶ καταδολογίους, ὡς κατεδωκέναι οἱ ἀγγέλιοι τὰς ὑπὸ ἰσραὴλ, καὶ κατεδωκέναι αὐτῶν τῶν ζωῶν, καὶ κατεδωκέναι αὐτὰς μὴ βίας, δοῦλοι. οἱ δὲ ἐλδοῦντας ἀνάλογον τῇ δολείᾳ τῶν ἐβραίων μὴ μορφῇ τῶν δ' ἐλὰν ἀνείληφεν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, ἐδὲν ἔργον ποιῶν πῆλινον, καὶ δοῦλον. ὡς οὖν ἔχων τῶν δ' ἐλὰν ἐκείνης μορφῆς, τέλει καὶ κήνους δίδωσιν, ἐχ' ἕτερον πᾶσι τοῖς διδομένοις πᾶσι τῶν μαθητῶν αὐτοῦ. ὁ γὰρ αὐτὸς ἦρκεν σάτην, καὶ τὸ ἐν νόμισμα διδομένοις πᾶσι τῶν ἰσραὴλ καὶ μαθητῶν αὐτοῦ. τὸ δὲ τὸ νόμισμα ἐν μὴ τῇ ἐκείνῃ ἰσραὴλ ὅτι ἦν, ἐν δὲ τῇ θαλάσσῃ ἐπὶ γῆς καὶ ἦν ἐν τῇ σομαπ τῇ θαλάσσῃ ἰχθύος, ἐν καὶ αὐτὴν ὁμοίαν διεγεγεμένον ἀναβέβηκεν ἐν τῷ πέτρῳ ἀγκίστρῳ συνελλημένον γυρομένη ἀλγίως ἀνθρώπων, ἐν * ὅ ἦν ὁ τρεπκὴς λεγόμενος ἰχθύς, ἵνα καὶ ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτοῦ ἔχων τὴν εἰκόνα καὶ σάτην νόμισμα, ἵνα γῆται ἐν οἷς οἱ ἀλλοτρίοι πᾶσι τῶν μεμαθηκότων ἀνθρώπων ἀλλοτρίοι. ὁ μὴ οὖν ἔχων τὰ καὶ σάτην, ἀποδοῦναι αὐτῷ αὐτὰ πᾶσι καὶ σάτην, ἵνα μὴ ἔτι τοῖς ἀποδοῦναι διωκθῇ τὰ τῶν θεοῦ πᾶσι θεοῦ. ἐπεὶ δὲ ἰσραὴλ εἰκὼν ὧν τῶν θεοῦ ἔδοξαται ὅτι ἔχει τὴν εἰκόνα καὶ σάτην, ὁ γὰρ ἔχων τῶν αἰώνων τέλει ἐδὲν ἔχων οὐ αὐτῷ, διὰ τὸ δὲ τοῖς οἰκείῃς τοῖς θαλάσσης τῶν εἰκόνα καὶ σάτην λαμβάνει, ἵνα δὲ τοῖς τῆς γῆς βασιλεῦσιν δώῃ αὐτὸς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ἵνα μὴ δὲ ὑπαλαμβάνωσιν οἱ τὰ διδραχμα λαμβάνοντες ὁφειλέτω αὐτῶν ἄνθρωποι, καὶ τῶν βασιλέων τῆς γῆς τὸν ἰσραὴλ. ἀπέδωκε γὰρ τῶν ὁφειλῶν ἀναλαβὼν αὐτῶν, ἐδὲ κεκτημένος, ἐδὲ περὶ σάτην, ἐδὲ ἰδὼν ποτε ποιήσας αὐτὴν κτήμα, ἵνα μὴ δὲ ποτε ἡ καὶ σάτην εἰκὼν ἢ πᾶσι τῶν εἰκὼν τῶν θεοῦ ἔδοξαται. καὶ κατ' ἄλλον δὲ τρεπκὸν λεγόμενον.

rit: hunc siquidem dices in mari & amaris
vitæ negotiis, & curarum avaritiæ, sollici-
tudinumque fluctibus fuisse verfatum, in
ore staterem habentem, quum à fide Chri-
sti alienus erat, & avarus; sed hamo ratio-
ne prædito apprehensum è mari ascendisse,
& à Petro aliquo qui veritatem eum docu-
erit beneficio affectum, non staterem am-
plius, sed pro eo eloquia Dei, ejus imagi-
nem præferentia in ore habere. Super
cetera loco: *Accesserunt qui didrach-
ma accipiebant ad Petrum*, non didrachmum
duntaxat, sed didrachmum sanctum pro
sanctis dari, juxta Legem Dei, è Nume-
rorum libro proferes; scriptum est enim:
Et accipies quinque syclos per singula capita,
juxta didrachmum sanctum: sed & pro omni-
bus filiis Israel didrachmum sanctum viri-
tim numeratur. Quandoquidem ergo
præter sancta didrachma, prophana etiam,
(ut ita dicam) didrachma sanctus Dei
possidere non potest, propterea didrach-
morum non sanctorum coactoribus, qui
Petrum interrogaverunt & dixerunt: *Ma-
gister vester non solvit didrachma?* Servator
solvi staterem jubet, in quo didrachma
continebantur, in ore piscis qui primus
ascenderit repertum, ut pro magistro &
discipulo pendatur.

μα, ὁ σωτὴς, ἀλεισκόμηνον ἐν τῷ σόματι
ἐπὶ τῷ σόματι ὅτι πρῶτος ἀναβούτου
ἀντὶ τοῦ διδασκάλου καὶ τῆ μαθητῆς.

*De iis qui dicebant: Quis major est?
Et de puerulo à Iesu accersito.*

Matth.
18. 1.

In illo die accesserunt Discipuli ad Iesum di-
centes: *Quis putas major est in regno celo-
rum?* Ut doceret nos Matthæus, quid ad
Iesum accedentes Discipuli ab eo discere
vellent, quoquo modo ad eorum quaesitum
responderit, cum hoc ipsum tantummodo
narrare posset, addidit illa juxta quædam
exemplaria: *In illa hora accesserunt Discipuli
ad Iesum*; juxta alia vero: *In illo die*: ac
Evangelistæ quidem sensus absque exami-
ne necessario prætereundus non est; idcir-
co animum ad ea adhibentes quæ verba
hæc præcedunt, in illo die, vel hora, videam-
us, an inde perpendendi additamenti
hujus, in illo die, vel hora, tanquam necessa-
rii, viam inire possimus. Capernaum
venerat una cum Discipulis Iesus, ibi ac-
cesserunt qui didrachma accipiebant ad Petrum,
& interrogantes dixerunt: *Magister vester
non solvit didrachma?* deinde quum re-
spondisset eis Petrus, & dixisset: *Etiam*,
Iesus rationem reddens, cur didrachma
solveret, Petrum misit qui hamo piscem

τελεῖ τὸ διδραχμα, εἴτα ἀποκεῖναι τὸ πέντε αὐτῶν τῶν πέτρων, καὶ εἰπόντων
πρὸς αὐτὸν τὸν διδραχμῶν, πέμπει τὸν πέτερον τῶν ἀγκυρῶν
ἀνα-

τὸν ἐν θαλάσῃ μὲν γενομένη, καὶ τοῖς ἀλμυ-
ροῖς ὅτι βίβας πρὸς αὐτὸν, καὶ τοῖς κύμασι τὸ ὅτι
λαρρυλίας φροντῶν καὶ μεμνῶν, ἐχόντων
τὸ σόμα πτόν σαπῆρα, ὅτι ἀπίστος ἦν καὶ φιλα-
ργος. ἀναβέβηκεν δὲ ἀπὸ τῆ θαλάσσης ἐν τῷ
λοκῷ ἀγκυρῶν (σωειλημνῶν), διέσχετο
μὲν ὑπὸ πνιγῶν αὐτὸν διδάξαντες περὶ τὴν
ἀληθειαν, μηκέτι ἔχον ἐν τῷ σόμα πτόν σαπῆ-
ρα, ἀλλὰ ἀντὶ τοῦ ἐκείνη ταῖς ἐχόντων τὴν εἰκόνα τοῦ
λόγου τοῦ Θεοῦ. ἐπὶ εἰς τὸ πρὸς ἡλθον οἱ τὰ διδραχ-
μα λαμβάνοντες τὸ πέτερον, ὡς ἀθήνησαν τὸν
ἀγκυρῶν, ὅτι ὡς ἐμὲν τῶν ἀγκυρῶν καὶ τὸν Θεοῦ
νόμον, ἐχὼν ἀπλῶς διδραχμῶν οὐ δύναται, ἀλλὰ
διδραχμῶν ἀγκυρῶν. γεγραπὴν γάρ, καὶ λήθη
πέντε σικλῶν καὶ κεφαλῶν καὶ τὸ διδραχμῶν
τὸ ἀγκυρῶν. ἀλλὰ ὅτι ὡς πάντων τῶν ἐν ἡσυχίᾳ
κατὰ κεφαλῶν διδραχμῶν ἀγκυρῶν. ἐπεὶ οὐκ ἐχὼν
οἰονομῶν τῶν ἀγκυρῶν διδραχμῶν ἔχον καὶ διδραχ-
μα, ὡς ἔτις ονομάσθω, βέβηλα τὸν ἀγκυρῶν
θεῶν, διὰ τὸ τῶν λαμβάνοντων τὰ ἐχὼν ἀγκυρῶν
διδραχμα, καὶ ἐρωτήσαντες τὸν πέτερον, καὶ εἰπόντων
ὁ διδάσκαλος ὑμῶν ὅτι τελεῖ τὸ διδραχμα,
πρὸς τὸν δόξαν σαπῆρα, ἐν τῷ τῷ διδραχ-
μα.

Περὶ τῶν λεγόντων. τίς μέγας. καὶ πάλιν
πρὸς ἡλθον τὸ πνιγὸν ὑπὸ τῶν πέτρων.

Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ προσῆλθον οἱ μαθηταὶ
τῷ Ἰησοῦ, λέγοντες. τίς ἀρχὴς μέγας ἐστὶν ἐν τῇ
βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, δυνάμει; ὁ ματθαῖος
ὡς ὁ διδάσκαλος ἡμᾶς τίς τῶν πρὸς ἡλθόντων
οἱ μαθητῶν τῷ Ἰησοῦ ἤξεν παρ' αὐτῶν ματθαῖον,
πῶς τε ἀπεκρίνατο πρὸς τὸ πύσμα αὐτῶν,
αὐτὸ τὸ μόνον διηγήσατο, ὅτι πρὸς ἡλθον,
κατὰ μὲν πᾶσι τῶν ἀντιγράφων. ἐν ἐκείνῃ τῇ
ᾧ πρὸς ἡλθον οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ, κατὰ τὴν
ἀλήθειαν ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. καὶ ἀναγκάσθω ἀν-
τιγράψαντες τὸ βιβλίον τοῦ διδραχμῶν. διὰ τὸ
ὅτι πρὸς ἡλθον τῶν πρὸς τῶν. ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ,
ἢ, ὡς, σκοπήσωμεν οἱ οἰονομῶν τῶν ἀπὸ ἐκείνου
ὁδὸν λαβεῖν πρὸς τὸ θεωρεῖν ὡς διαγράψαντες
τῶν, ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ἢ, ὡς, πρὸς ἡλθον. ἐν-
ταῦτα οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἐν ταῖς ταῖς διδραχ-
μα τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ἐν ταῖς ταῖς διδραχ-
μα λαμβάνοντες τὸ πέτερον πρὸς ἡλθον, καὶ
ἐρωτῶντες εἶπον τὸ. ὁ διδάσκαλος ὑμῶν ὅτι
τελεῖ τὸ διδραχμα, εἴτα ἀποκεῖναι τὸ πέντε αὐτῶν
τῶν πέτρων, καὶ εἰπόντων πρὸς αὐτὸν τὸν διδραχμῶν,
πέμπει τὸν πέτερον τῶν ἀγκυρῶν ἀνα-

bant praeerea, qualis ille esset qui major A
erat; quam vitam duxisset, qui minimus;
& quinam forent, qui inter illos medii: nisi
fortasse accuratius dicendum est cogno-
ville illos quis major esset ex hoc loco:
Matth. 5. *Qui ergo solverit unum de mandatis istis mi-*
19. *nimis, & docuerit sic homines, minimus voca-*
bitur in regno caelorum; nec vero quis ma-
Matth. *jor esset, sciebant, etiam si id tenerent: Qui*
ibid. *autem fecerit & docuerit, hic magnus voca-*
bitur in regno caelorum: cum enim magni
essent complures, quis major esset inter eos
qui, ut est hominum captus, magni erant,
compertum illis non erat; complures sed
enim esse magnos, sed non aequaliter ma-
gnos esse qui magni sunt, fidem faciet mag-
ni nomen Isaac inditum, qui proficiens
Gen. 26. 13. *major evaderebat valde valde;* quod de Mose
etiam, de Johanne Baptista, & de Servatore
dictum est: ac nemo est, quin omnes
hos, juxta Scripturam, magnos fuisse, at
majorem his fuisse Servatorem fateatur.
Utrum autem Isaac, & Mose major fue-
rit Johannes, quo inter natos mulierum ma-
Matth. 11. *jor non fuit, an non major quidem, sed*
11. *utrique vel utrilibet aequalis, tutum non*
est pronuntiare. Atque ex hoc quidem lo-
co, Isaac autem ibat proficiens atque succe-
Gen. 26. 13. *scens, donec magnus effectus est,* non sim-
pliciter, sed cum additamento valde bis
repetito, discere licet magnos inter se dif-
ferre, cum aliquis magnus sit, alter valde
magnus, alter valde valde magnus. Discere
ergo volebant ad Jesum accedentes Disci-
puli, quis major esset in regno caelorum;
& fortasse illi quidem volebant id discere,
accepto ab eo tali aliquo responso, ille
major est in regno caelorum: at hic ser-
monem suum latius profert, quamam pra-
ditus sit qualitate declarans, qui major est
in regno caelorum; cujus sermonis sen-
sum ex iis quae scripta sunt pro virili com-
parare conemur: *Advocans enim Iesus par-*
Matth. 18. *vulum, & cetera.* Primum autem id ru-
2. *diore opera exponere licet. Dixerit ergo*
qui Servatoris sermonem hoc loco habi-
tum leviter perstringet & enarrabit, quod
si quis, cum vir sit, viriles tamen concu-
piscencias usque adeo enecuerit, actiones
corporis spiritu trucidans, & semper mor-
tificationem Iesu Christi in corpore sua circum-
ferens, ut pueruli venereorum expertis, &
viriles affectus nondum experti statum
consequatur; conversus ille est, & pue-
rorum similis effectus: & vero quanto
magis in hoc puerorum circa ejusmodi af-
fectus statu profecerit, tanto iis qui se ex-
ercent, & nondum tantos in continentia
progressus fecerunt, major est in regno

ζων, καὶ ὅπως βιώσας ὁ ἐλάχις, καὶ πῶς οἱ
μεταξὺ ἐπέστηεν. εἰ μὴ ἄρα ἀκεραῖοι ἐσιν
εἰπεῖν ὅτι πῶς μὴ ὁ ἐλάχις ἢ δ' αἰσῶν ἐκ τῆς ὁ-
ἐαν λύσει μίσην τῶν ἐντολῶν τέτων τῶν ἐλαχίστων,
καὶ διδῶν ἕτω τὰς ἀνθρώπους ἐλάχις ὁ κλη-
θήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν ἑρανῶν. πῶς ὁ πτω-
τῶν μείζων ὅσον ἐγνώσκον, εἰ καὶ καταλαμβάνο-
νον τό. ὅς δ' ἂν ποιῇ, καὶ διδῶν ἕτω μείζων
κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν ἑρανῶν. μείζων
γὰρ ὄντων πλείονων, τίς ὁ τῶν μεγάλων μείζων,
B * ὡς ἐν ἀνθρώποις, ὅσον ἡν ἀντίς σαφές. καὶ οἱ
μεγάλοι μὲν πλείους, ὅσον ἐπὶ σῆς δὲ μεγάλοι
οἱ μεγάλοι, δηλώσας τὸ μέγεθος, ὅνομα καὶ μὴ
ἐπὶ Ἰσαὰκ, ὅς περ βασιλῶν μείζων ἐγένετο σφό-
δρα σφόδρα, εἰρημῶν δὲ καὶ ἐπὶ Ἰωάννη, καὶ
ἐπὶ τῷ βαπτιστῇ Ἰωάννῃ, καὶ ἐπὶ Ἰωάννῃ καὶ
πᾶς γὰρ ὁ μολογῆσαι ὅτι καὶ * πάντες εἶσι με-
γάλοι ἢσαν καὶ τῶν γραβιῶν ἀλλὰ μείζων ὄν-
των ἡν ὁ σωτήρ. εἰ γὰρ καὶ Ἰωάννης Ἰσαὰκ, καὶ Ἰ-
ωάννης μείζων Ἰωάννη, καὶ μείζων ἐδείξεν ὅτι ἡν Ἰω-
C ἡν Ἰωάννης, καὶ μείζων μὲν, ὅσον ὁ ἀποστόλος
ἦ τινι αὐτῶν, ὅσον ἀκινδύνων δὲ σφόδρα καὶ
Ἰ. Ἰσαὰκ καὶ περ βασιλῶν μείζων ἐγένετο, ὡς δ'
* ὁ μέγας ἐγένετο, ὅσον ἀπλῶς, ἀλλὰ καὶ περ
θήκης τῶν, σφόδρα, ὅσον καταλεγκμένης, ἐστὶ μα-
δὲν ὅτι διαφορᾷ ἐστὶ μεγάλων, τινος μὲν ὄν-
μεγάλης, ἑτέρας δὲ σφόδρα μεγάλης, καὶ ἄλλης
σφόδρα σφόδρα μεγάλης. ἐξήκει τῶν καὶ
μαθητῶν περσελθόντες τῶ Ἰησοῦ μαθεῖν, τίς
ἄρα μείζων ἐστὶ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν ἑρανῶν.
καὶ ἰάχα ἐκείνῳ μὴ ἐβέλτετο μαθεῖν ἀπο-
σαντες ἀπ' αὐτοῦ τὸ ἴδιον, ὅ δ' εἶνα μείζων ἐστὶ
ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν ἑρανῶν. ὁ δὲ ἐπὶ τῇ καθολι-
κώτερον ἀνάγει τὸν λόγον, δεικνύς ὅσον ὅσον
ποιότητι μείζων ἐστὶ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν ἑρανῶν,
ὅν πᾶν μὴ δύναμιν ἐκ τῶν γεγενημένων κα-
τανοήσωμεν. περσεκαλεσάμεν γὰρ ὅσον ὁ Ἰη-
σοῦς παῖδ' ὅσον ἐξ ἡς ἐστὶ περσετερον ἀπλῶς δὲ ἡν-
σαδ' εἶποι δ' ἂν ὁ Ἰησοῦς τὸ ἀπλῶς δηγέμεν
τὸν Ἰωάννην ἐν τέτοις λόγοις, ὅτι ἐκείνῳ ἀμετι-
E ὦν ἐπὶ τῷ σῶτον νεκρώσει τὰς ἀνδρικούς θάνα-
μίας, πνεύματι τὰς πρᾶξεις τῶν σώματι δὲ α-
νατῶν, καὶ πάντες τὴν νεκρώσειν τῶ Ἰησοῦ ἐν τῷ σώ-
ματι περσεφίεων, ὡς παῖδ' ἀγίας ἀφ' ἐξου-
σίαν, καὶ ἀνενοήτως ἀνδρικών κινήματων ἔχον κα-
τάστασιν, ὁ Ἰησοῦς ἐξελθὼν, καὶ γενομένης τῆς
παῖδα. καὶ * ὁ σωτὴς γὰρ πρὸς ἐξήκει τῇ τῇ παῖδι
περσε τῶν ἰσχυρῶν κινήματων καὶ τῶν ἀσθενῶν
μᾶλλον τῶν ἀσθενῶν, καὶ ἐπὶ τῶν τῶν σῶτον * Ἰη-
σοῦ

λακόντων ὡφροσύνης, * τῶν μείζων ἐστὶ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν ἑρανῶν ὅσον δὲ ἐπὶ τῇ τῇ

τὰ ἀφροσύγια λέλεκται ἀπὸ τῶν πατρῶν, τὰ
 ἀνελθόντων καὶ ἀπὸ τῶν λοιπῶν πατρῶν, καὶ ἀρρω-
 σματῶν, καὶ νοσημάτων τῶν ψυχῆς, εἰς αὐτὰ μὴ πέ-
 ουκε πατὴρ ἐμπιπῆν, ὅσα τὸν λόγον μὴ δεῖ πω-
 συμπεπληρώσει, διὰ τὴν αὐτῶν φωνήν, καὶ ὁποῖον
 εἶπεν * πατὴρ ὡς ὅργην, τοῖς τοῖς ἡρώδης ὡς ὅ-
 κηρ. καὶ ὁποῖον εἶπεν τὸ πατὴρ ὡς λύπην, ἐδὲ
 ὅτε ὡς τὸν καμρὸν ἐτεθνηκότῃ πατὴρ, ἢ μὴ
 τῶν, ἢ πῶς ἀδελφῶς, ὡς γελᾶν καὶ παύσειν κατ-
 ἐκένον τὸν χεῖρον, τοῖς τῶν ἀνθρώπων ὅς τῶν
 ὡς * πατὴρ, καὶ ἐξὶν ἀναλαβὼν ἐν λόγῳ τῆς
 λύπης ἀπὸ δόκτον, ὡς ὅποῖον εἶπεν ὡς λύπην
 τὸ βαρὺ πατὴρ, αὐτὸν ἡρώδης. τὸ δ' ὁμοῖον
 φησὶς ἀπὸ τῆς καλεμένης ἡδονῆς, καὶ τὴν ἀ-
 λογίαν ἐπαρρησιάζει φαδλοῖν ἐπ' αὐτῶν πα-
 ρία, ἐδὲ οἱ φερόντες καὶ ἡρώδης ὡς τὰ πατὴρ
 ὡς ἡνὶ οὐκ ὡς τὸ ἀκρίβως ἀποδέδεικται καὶ
 ἀλλοῖς, ὅτι ἐδὲ τῶν πατρῶν πᾶσι εἰς τὰ μὴ δε-
 πω συμπεπληρώσει τὸν λόγον πατὴρ. εἰ δ'
 ἐδὲ, δηλονότι καὶ ὁ φόβος. ἀλλ' εἰς ἀνάλο-
 γον πᾶσι τῶν, καὶ ταῦτα ἀμυνδρά καὶ ταχὺ αὐ-
 ἀνασκυδαζόμενα, καὶ θεράπευδοι μὲν γινέσθαι
 οἱ τοῖς πατρίσι, ὡς ἀγαπῶν ἐν αὐτῇ τῇ τῶν
 φησὶται τῶν φερόντων ὡς τὰ πατὴρ ὅσον ἐχθρῶν
 οἰνοῖ ἀποδόλης τῶν πατρῶν ὡς τὰ πατὴρ καὶ
 ἀπὸ φόβου τῶν ὁμοίων τοῖς ἀποδομύροις *
 καὶ οἰνοῖ, ὅτι τὰ πατὴρ τὸν μὲν φόβον τῶν φάουλων
 ἐπ' αὐτῶν, ἀλλ' ὅτι οἱ διακριθέντες τὰ τῶν πα-
 τῶν, καὶ τὸ ὀνόματ' ἐκένων, λέγουσιν εἶναι φό-
 βον. οἷον ὅτι τὸ τῶν πατῶν ἀμυνδρά καὶ παρ-
 αῖτες τῶν δακρύων καὶ ἄλλες, ἐν ἀκαρεῖ με-
 τὰ βαλλομένων, καὶ γελόντων, καὶ συμπαροῦσιν
 τῶν νομίζομένων λελοπνεύσαι, καὶ πεφοβηκέ-
 ναι, ἀλλ' ἐκ τῆς ἀλήθειαν ταῦτα ἐνεργηκόσιν.
 ἔπειτα καὶ ταπεινώσει αὐτοὺς πᾶσι ὡς ὁ ὡς κα-
 λῆται ὁ ἱσθὺς πατὴρ. ἐγὰρ πᾶσι ἐν τῇ ἡλο-
 φρεσύνῃ καὶ οἰσὶς ἀνθρώπων, ἢ πλάττει, ἢ πῶς
 τῶν νομίζομένων μὲν, ὁκοντῶν ὅτι ἀδελφῶν εἰς πα-
 τῶν. διὰ τὴν εἰς ἰδὲν τὰ κομιδὴν ἡμῶν μέλει τρι-
 ὶν καὶ τετάρτων ἐτῶν, ὁμοῖα τοῖς ἀνθρώποις, καὶ δὲ
 ἡνὶ εἰνα δόκῃ, καὶ μὴ μάλλον πᾶσι φιλεῖν
 δόκῃ τὰ πλάσια πατὴρ, ὡς τὰ πενιχρά.
 ἐν οὖν, ὅτι ὡς τῶν ἡλικίαν πᾶσι τὰ πα-
 ρία ὡς τὰ τῶν ἀνοήτων ἐπαρρησιάζει ταῦτα
 πατὴρ, ἀπὸ λόγου ὅτι ἱσθὺς μαθητῆς ἐταπείνωσεν
 αὐτοὺς, ὡς ὁ ἐδὲ εἰς ὁ ἱσθὺς πατὴρ, ἐκ ἐπα-
 ρρησιάζει τῶν δόξα εἰς, ἐδὲ οὐκ ἐμὲν τῶν
 πλάττει, ἐδὲ τῶν ἀποβόλῃ, ἐδὲ οὐκ ἐμὲν τῶν

A celorum. Quod autem de rebus veneris
 in pueros dictum est, idem de reliquis affe-
 ctionibus, & infirmitatibus ac morbis animi
 dici queat, in quæ à natura comparatum est,
 ut non incidunt pueri, quicunque perfectum
 rationis usum nondum assecuti sunt; verbi
 causa, ut quis convertatur, & quomodo se
 habet ad iram puer, talis ille, vir licet, eva-
 dat; & quemadmodum se habet ad mæro-
 rem puer, qui tum ridet, & ludit nonnu-
 quam, cum mortuus jacet pater, vel mat-
 vel aliquis è fratribus, talis evadat qui con-
 versus fuerit, quales sunt pueri, & habitum
 ad suscipiendum mærorem minime pro-
 clivem à ratione compareret, ut qualis est ad
 tristitiam exiguus puerulus, talis ille sit.
 Simile quoque de eo dices, quod voluptas
 nuncupatur, quæ temere & absque ratione
 accenduntur & stimulantur homines ne-
 quam, cui minime obnoxii sunt pueri, &
 qui convertuntur, ac pueris similes effici-
 untur. Quemadmodum vero accurate
 ab aliis demonstratum est, in pueros, qui-
 bus nondum plenior rationis usus accessit,
 nullum horum affectuum cadere; quod si
 nullum, certe neque timorem: at si quid ani-
 mi perturbationi simile pueris contingit,
 exiguum illud est, citissime evanescens &
 conficiens; adeo ut si consecutus illud
 fuerit, qui puerorum similis conversione
 factus est, ut pueri instar affectus suos sibi
 quasi subjecerit, præclare secum agi putan-
 dum ei sit. Ac de timore quidem similia iis
 intelligantur quæ supra tradidimus, pueros
 videlicet malorum timore nequaquam per-
 celli, at aliquo alio, quod tamen timorem
 appellant, qui de animi perturbationibus,
 eorumque nominibus accurate disserue-
 runt; cuiusmodi puerorum quoque est, in-
 ter ipsas etiam lacrymas injuriarum obli-
 vio, qui temporis puncto immutantur & ri-
 dent, cumque iis ludunt, qui timore eos affe-
 cisse & timorem incussisse videbantur, sed
 revera nihil tale fecerant. Ad eundem ve-
 ro modum se deprimet & abjiciet quis-
 piam, ad quem se abjicit puer quem Jesus
 accersivit; in puerum siquidem neque cadit
 superbia, neque generis, divitiarumve arro-
 gans existimatio, aut alicujus ex iis bonis,
 quæ opinione quidem talia sunt, revera non
 sunt: unde puerulos oppido infantes vide-
 re licet ad tertium quartumve ætatis an-
 num ignobilibus, & obscuro loco editis
 pueris similes, etiam si generosi esse videan-
 tur, nec magis amantes pueros qui viden-
 tur florere opibus, quam egenos. Si ergo
 Jesu discipulus ratione adductus se ipse, vel
 ut puer quem ostendit Jesus, depresterit: id
 quod pueris propter ætatem contingit cir-
 ca eos affectus, quibus effertur stulti;
 gloriola non turgidus, neque propter
 divitias aut vestimentum inflatus, vel ge-
 neris

κατωφερες, ὅτε ἀναλήψεται ἐν
τῇ ἀναστάσει, ἵνα καὶ ἀποντῶν ἐν τῇ αἰσώ-
λεγομένη πελάγῃ θαλάσῳ, ὅτε ὁ δράκων ὃν
ἐπλασεν ὁ θεὸς ἐμπύξεν αὐτῷ· ἀλλ' ὅτι τὸ
σκανδαλίζεν ἕνα τῶν μικρῶν ἀνοίσει τῇ τοῦ
ἐκείνου ἀνθρώπου δυνάμει, πολλὰ γὰρ καὶ διὰ
τῶν σκανδαλῶν εἰς τὰς δεικνυμένας ὑπὸ
τοῦ μικροῦ γίνεται· ἐπὶ τὸ σκανδαλίσαι τῷ
δεικνυμένῳ ὑπὸ τοῦ μικροῦ ἕνα, πῶς δύν-
ται αὐτὸν, ὃν κινὸν μύλον τὸ φθαγρὸν σώμα
τὸ βαρύνον ψυχὴν ἀναλήψαι, κρεμάμενον
ἐκ τοῦ καθελομένου αὐτὸν ἐπὶ τῇ περὶ τῶν
ματῶν τεχνικῇ, ἵνα διατέτων καθαιρεθῇ αὐ-
τῶν τὸ ὄνημα, καὶ πάντες δικῶν, ἐν τῇ συμμέ-
ρῳ αὐτοῖς διὰ τῶν κινῶν μύλων ἡρώων· καὶ ἄλλη
δὲ διήγησις τοῦ ἀπλῆστερον λεγομένου
λελεχθῆαι ὡς δογμα, εἴτε ὡς γυμνασίᾳ ἐνε-
κει, καὶ τῇ σωτηρίᾳ ποῖον περὶ καλῶς ἀμύ-
ματον ὁποῖος, ἐξήσεν ἐν μέσῳ τῷ μαθητῇ
ὅρα δὲ δυνάσαι τὸ ὑπενωσθῆναι αὐτὸ πνύ-
μα ἄγιον, ὑπὸ τῷ σωτῆρι· περὶ κληθῆναι, καὶ
ἐν μέσῳ τῷ ἡγεμονικῷ τῷ μαθητῇ ἡσέ, ἐπὶ
ἐπὶ ἐπὶ ὁ περὶ καλῶς ἀμύματον ὁποῖος παρὶς· εἰ
τε βέλῃαι ἡμᾶς πρὸς τὰ ἄλλα διπορεσθέν-
τας σφαρίναι περὶ τὰ ὑπενωσθῆναι ὑπὸ τῷ
ἁγίῳ καὶ βαλὼν πνύματος, ὡς ἡμᾶς
ἐν ἡρώων ὡς τὰ παιδία τὰ καὶ αὐτὰ σφαρί-
ναι, καὶ ομοιωθέντα τῷ ἁγίῳ πνύματι. ἅπανα
παιδία ἐδωκεν ὁ θεὸς τῷ σωτῆρι, καὶ τὸ ἐν ἡσείᾳ
λαλεῖν. ἰδὲ ἐγὼ καὶ τὰ παιδία ἅ μοι ἐδωκεν
ὁ θεός, ὅσοι ἐστὶν γε εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν
μὴ σφαρίναι διὰ τῷ κοσμικῶν
πραγμάτων, ὅσοι ομοιωθέντα τοῖς τῷ πνύμα
τῷ ἁγίῳ πεφορεκοῦσι παρὶς. ὅπερ πνύμα
τῷ ἁγίῳ περὶ καλῶς ἀμύματος ὁποῖος διὰ τὴν ἰδίαν
τελειότητα καταβέβηκος περὶ ἀνθρώπων ὡς
παιδίων, ἐξήσεν αὐτὸ ἐν μέσῳ τῷ μαθητῇ· δὲ
ἐν σφαρίναι διὰ τῷ κοσμικῶν ἐπὶ πνύματι ὑπε-
νωσθῆναι, ἐχ' ἀπλῶς ὡς τὸ παιδίον, ἀλλὰ,
καὶ τὸ γενομένον, ὡς τὸ παιδίον τῷ ἐστὶν τὸ
ὑπενωσθῆναι ὡς τὸ παιδίον ἐκείνῳ, ὁ μὴ
σαδὲ τὸ ὑπενωσθῆναι ἀνθρώπων ὑπενωσθῆναι
αὐτὸ πνύμα ἄγιον· ὅτι ὁ σωτὴρ καὶ τὸ ἄγιον
πνύμα, ὅσα περὶ ἀλλήλων ὁ πατὴρ ἐπὶ σωτη-
ρίᾳ τῶν ἀνθρώπων, δεδόλωται ἐν τῇ ἡσείᾳ ἐκ τῶν
ὅσας ὁ σωτὴρ λέγονται· καὶ νῦν κύριος ἀπέ-
σείλε με καὶ τὸ πνύμα αὐτῷ· ἵνα ἐν ἡρώων ὡς
φύλαξ ἐσὼν ἡσείᾳ, ἡ γὰρ ὁ θεὸς ἀπέσειλεν, ἀπε-
σείλε καὶ τὸ πνύμα τὸ ἄγιον τὸν σωτῆρα, ὡς
ἐξείληφον ἀμφοτέρω ἀπέσειλεν ὁ πατὴρ καὶ τὸ ἄγιον πνύμα· μέζων ἐν ἐν

A molam corpus esse hominis nequam, grave
& deorsum tendens, quod in resurrectione
assumet, ut in abyssum, quæ maris profun-
dum appellatur, ubi draco ille est quem
formavit Deus ad illudendum ei, demerga-
tur. Alius autem offensionem uni è par-
vulis præbitam ad Potestates referet, quæ
hominum oculis usurpari non possunt; plu-
rimæ siquidem offensiones in parvulos
à Jesu monstratos ab illis derivantur: post-
quam autem unum è parvulis à Jesu mon-
stratis, in eumque credentibus offende-
rint, alinariam molam assumet, corpus
videlicet corruptioni obnoxium, animam
gravans, suspensum de collo, quo in vitæ
hujus negotia deorsum trahetur; ut de
vana sui existimatione horum ope depici-
antur, & postquam poenas luerint, id
quod sibi utile erit, molæ alinariæ benefi-
cio consequantur. Præter rudiorem hanc
explicationem, alia insuper, sive ut do-
gma, sive exercitationis gratia proferatur,
& quemnam puerulum à se accersitum in
medio Discipulorum constituit Jesus,
perscrutemur. Vide, num puerum à Je-
su accersitum Sanctum esse Spiritum di-
cere possis, qui seipsum abjecit, à Ser-
vatore accitus est, & in media Discipu-
lorum Jesu mente constitutus; vel num
nos alia omnia fastidientes, ad exempla à
Spiritu Sancto suggesta converti velit,
adeo ut efficiamur tanquam pueri, qui &
ipsi conversi, & Spiritui Sancto similes
facti fuerint; quos quidem pueros Serva-
tori dedit Deus, juxta id quod in Isaia di-
ctum est: *Ecce ego & pueri quos dedit mihi*
Dominus: nec vero in regnum cælorum
intrare fas illi est, qui non à mundanis ne-
gotiis sese averterit, & puerorum Spiritum
Sanctum habentium similis effectus fue-
rit; quem quidem Spiritum Sanctum, qui
à sua perfectione ad homines se demisit,
tanquam puerum advocans Jesus, in me-
dio Discipulorum constituit. Seipsum
ergo à mundanis concupiscentiis aversum
deprimere oportet, non solum ut pueru-
lum, sed, juxta id quod scriptum est, ut pue-
rulum hunc. Deprimere autem seipsum
sicut puerulum hunc, idem est ac Spi-
ritum Sanctum imitari, qui pro hominum
salute se ipse decessit & abjecit. Ser-
vatorem autem una & Spiritum Sanctum à
Patre in hominum salutem missum esse in
Isaia declaratum est, ita ex Servatoris per-
sona loquente: Et nunc Dominus meus mi-
sit me, & πνεῦμα ejus. Sciendum porro
est, ambiguum esse hunc locum; vel enim
Servatorem misit Deus, misit quoque Spi-
ritus Sanctus; vel, sicut interpretati su-
mus, utrumque misit Pater, Servatorem

Isaia 48.

Isaia 48.

16.

Vide Not.

& Spiritum Sanctum. Qui ergo ad imitationem pueri huius plus se ipse abjecerit, quam omnes qui se se demittunt, major ille erit in regno celorum. Plurimi quippe sunt, qui se ipsi velint deprimere, velut ille puer: at qui puero se ipsum abijcitur perquam similis fuerit effectus, is in nomine Jesu, vel revera potius in ipso Jesu, omnibus in regno celorum major appellatus reperietur. Quemadmodum autem Jesum suscipit, qui susceperit unum talem e puerulis in nomine Jesu; ita Jesum rejicit & expellit, qui talem unum puerulum in nomine Jesu suscipere non vult. Quod si inter eos qui Spiritus Sancti communicatione digni habiti sunt, discrimen intercedit, cum plus minusve Spiritum Sanctum recipiant credentes; nonnulli sane sunt offensionis obnoxii, eorum scilicet, qui in Deum credunt, minimi; quorum offensionem Verbum ulciscens, de his à quibus fuerint offensi, ait: *Expedi ei ut suspendatur mola asinaria in collo ejus, & demergatur in profundum maris.* Hæc super propolis Matthei verbis dicta sunt. Videamus jam, quomodo apud reliquos se habeant quæ ad ea pertinent. Ait ergo Marcus, disputasse in via Duodecim, quisnam eorum major esset; idcirco cum consedisset, accessivisse eos, & quis major esset, edocuisse, primas illi partes, tanquam majori, tributum iri dicentem qui modestia sua & lenitate omnium fuerit postremus, adeo ut locum illius cui ministratur, non arrogaverit, sed ministrantis, atque hujus quidem non aliquibus ministrantis, aliis vero minime, sed plane omnibus; ad idem attende: *Si quis vult primus esse, erit omnium novissimus, & omnium minister.* Tum inquit postea: *Accipientem cum puerum (Jesum scilicet) statuisse in medio Discipulorum suorum: quem quum complexus esset, dixisse illis: Quisquis unum ex pueris receperit in nomine meo, me recipit.* Qualem vero accepit puerum, & complexus est Iesus, juxta altiore horum loco interpretationem? an Spiritum Sanctum? & huic quidem puero similes facti sunt nonnulli, de quibus id dixit: *Quisquis unum ex hujusmodi pueris receperit in nomine meo, me recipit.* Juxta Lucam autem: *Cogitatio in Discipulos non ascendit, sed intravit super ea re, quis eorum major esset.* At Iesus videns cogitationes cordis illorum, utpote oculos habens cogitationes cordium intuentes; videns cogitationes cordis illorum, ne interrogatus quidem, juxta Lucam, apprehendit puerum, & statuit, non in medio eorum tan-

Mar. 9.
34.

Mar. 9.
35.

Mar. 9.
36. 37.

Luc. 9. 46.
47. 48.

τῇ βασιλείᾳ τῶν ἑρρανῶν ὁ ταπεινῶσας ἑαυτὸν ὡς τὰ πάντας τὰς ταπεινωτάτας ἑαυτὸς μιμητικῶς ἐκείνης & παιδὸς πολλοὶ ὡς ἡ οὐρανὸς ἐκείνη ἐαυτὸς ταπεινώσας ὡς τὸ παιδίον ἐκείνο. ὁ δὲ * πᾶσι τῶν ἀποστόλων ἡγόρευεν τὴν ταπεινώσας. ἡ ἐαυτὸν παρὼν, ἐκείνος ἀνδρεῖται ὁ χεῖμα τῶν πάντων μέγιστον ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν ἑρρανῶν, ὅτι τὸ ὄνοματι & ἰσὺς, μάλιστα ἐν αὐτῷ ὄντως τὸ ἰσὺς ὡς περὶ τὸν ἰσὺν δέχεται, ὁ δὲ αὐτὸς δέχεται ἐν τῷ παιδίῳ τοῦτο ὅτι τὸ ὄνοματι αὐτοῦ, ἔως τὸν ἰσὺν ἀποδοκίμαζεν ἐκείνου ὡς μὴ βελόμην δέξασθαι ἐν παρὼν τοῦτο ὅτι τὸ ὄνοματι τῷ ἰσὺς. εἰ γὰρ τὸ ἀγία πνεῦμα ὡς ἀξιοῦν ἐστὶ διαφορὰ, πλεονήσια τοῦ λαμβάνοντος ὡς ἀγία πνεῦμα τὸ πνεῦμα αὐτοῦ, εἰς ἀνὰ πνεῦμα οἱ μικροὶ τὸ εἰς θεὸν πνεῦμα αὐτοῦ, δαλίζεσθαι δυνάμει, ὡς ἐκείνων σπουδαζόμενοι ὁ λόγος, φησὶ ὅτι τὸ σπουδαζόμενον αὐτὸς. Συμφερεῖ αὐτῷ ἵνα κερμαδῇ μὴ ὡς ὁντος εἰς τὸν τραχιλὸν αὐτοῦ, καὶ καὶ τοῦτο αὐτῷ ἐν τῷ πελάγῃ τῆς θαλάσσης. αὐτὰ λέγει καὶ τὰ ἐκείνην & ματθαῖος ρητὰ. ἰδὼν γὰρ καὶ τὰς ἀποστόλους ἀπὸ τῶν λοιπῶν. μαρτυροῦν φησὶν ὅτι διελέχθησαν ἐν τῇ ὁδῷ οἱ δώδεκα, πρὸς αὐτῶν μέγιστος, διὸ καὶ καθίσας ἐξέστησεν αὐτὸς, καὶ διὰ τὸς πρὸς τοὺς μέγιστον πνεύματων ὡς μέγιστον αὐτὸς ἐξέστησεν τὸν γυμνασίου παιδῶν διὰ τὸ μετεωρίσθαι καὶ τὸ ἱππικίας ἐκείνου ὡς τὸν μὴ διακονεῖν μὴ ἀναδέξασθαι τὸν, τὸν δὲ διακονεῖν καὶ τὸν εἶπεν ὡς πρὸς πᾶσι μὴ, τῶν δ' ὡς, ἀλλὰ πρὸς πᾶσι ἀπαξάμενος. πρὸς γὰρ τὸ. εἰς τὴν εἰς πᾶσι γὰρ * ἐστὶ πάντων ἐκείνος, καὶ πάντων διακονὸς. ἐξέστης τῷ φησὶν ὅτι λαβὼν παιδίον, ὁ ἰσὺς καὶ τὸν βαθυτερόν ἐν τοῖς τοποῖς λόγῳ, ἢ τὸ ἄριον πνεῦμα, καὶ τῷ γετὸν παιδίῳ ὡς ἐμοὶ ἀντιθέσθαι, αὐτὸν εἶπεν αὐτοῖς, ὡς ἐάν ἐν τῷ παιδίῳ δέξηται ὅτι τὸ ὄνοματι ἐμοὶ δέχεται. ποῖον ὡς ἐκείνου καὶ ἐκείνου αὐτοῦ ὁ ἰσὺς καὶ τὸν βαθυτερόν ἐν τοῖς τοποῖς λόγῳ, ἢ τὸ ἄριον πνεῦμα, καὶ τῷ γετὸν παιδίῳ ὡς ἐμοὶ ἀντιθέσθαι, αὐτὸν εἶπεν αὐτοῖς, ὡς ἐάν ἐν τῷ παιδίῳ δέξηται ὅτι τὸ ὄνοματι ἐμοὶ δέχεται. καὶ μέντοι τὸν λαβὼν, διαλογισμὸς εἰς τὴν μαθητὰς οὐκ ἀναβέβηκεν, ἀλλ' ἐκείνου αὐτοῦ εἰς τὴν μέγιστον. ἐκείνου ὁ ἰσὺς τὸν διαλογισμὸν τῆς καρδίας αὐτοῦ, αὐτὸς ἔχων ὁφθαλμοὺς διαλογισμῶν καρδίας βλέποντας, ἰδὼν τὸν διαλογισμὸν τῆς καρδίας αὐτοῦ, ὡς ἐξωθεν, καὶ τὸν λαβὼν, ἐκείνου αὐτοῦ, καὶ ὁ ματθαῖος, καὶ ὁ μαρκεῖος εἰρηκασιν, ἀλλ' ἰδοὺ παρ

δὸν, καὶ ἔστησεν, ὡς μόνον ἐν μέσῳ αὐτῶν, ὡς ὁ ματθαῖος, καὶ ὁ μαρκεῖος εἰρηκασιν, ἀλλ' ἰδοὺ παρ

παρ' ἐαυτῶν, καὶ εἶπε τοῖς μαθηταῖς ἕ μόνον τό-
 ος ἐάν δεξήται ἐν παιδίον τοιοῦτο, ἢ ὅς ἐάν ἐν τῷ
 τοιαύτῳ παιδίῳ δεξήται ἢ τῷ ὀνόματί μου,
 εἰς δεχεται, ἀλλ' ἢ καὶ ἐπὶ λαβερήν καὶ
 τό. ὅς ἐάν δεξήται τὸ τοιοῦτον ἢ τῷ ὀνό-
 ματί μου, εἰς δεχεται. καὶ οὐ καὶ τὸν λαβερὴν
 αὐτοῦ τοιοῦτον, ἐλαβὼν ὁ ἱεροδότης ἐψησεν
 αὐτόν παρ' ἐαυτῶν, δεξάμενος τῷ ὀνόματι τῶ
 ἱεροδότη. καὶ οὐκ οἶδα εἰ δυνάται τις μὴ τροπολο-
 γῆσαι τὸ. ὅς ἐάν δεξήται τὸ τοιοῦτον ἢ τῷ
 ὀνόματί μου. καὶ γὰρ ἐκείνο τὸ παιδίον, ὁ
 τότε ἦσαν ὁ ἱεροδότης παρ' ἐαυτῶν λαβὼν αὐ-
 τὸν, δεξάμενος ἕκαστον ἡμῶν ἢ τῷ ὀνόματι τῶ
 ἱεροδότη. ἢ γὰρ ὡς ἀθάνατον, καὶ καὶ αὐτὸ ἀπ'
 αὐτοῦ τῶ ἱεροδότη δεξάμενος ἢ τῷ ὀνόματι τῶ
 ἱεροδότη, καὶ μὴ καὶ ὁ ἱεροδότης γίνεταί τῶ
 δεξάμενος τὸ παιδίον, ὡς καὶ τὸ λαβερὴν τό.
 ὅς ἐάν δεξήται τὸ τοιοῦτον ἢ τῷ ὀνόματί
 μου, εἰς δεχεται. εἰτ' ἐπὶ ἀχώριστος ἐστὶ τῶ
 ὁ πατὴρ, γίνεταί τῶ δεξάμενος τὸν υἱόν.
 διὰ λελεχται. καὶ ὅς ἐάν ἐμε δεξήται, δεχεται
 τὸν διδοῦσαντά με. ὁ γὰρ δεξάμενος τὸ παι-
 δίον, καὶ τὸν σωτήρα, καὶ τὸν διδοῦσαντά αὐτόν,
 μικροτέρως ἐστὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἱεροδότη μαθηταῖς
 αὐτὸν σμικρῶν. ὅσον ὅ ἐαυτὸν σμικρῶν,
 τοσούτον γίνεταί μέγας, αὐτὸς τῶ ἱεροδότη
 σμικρῶν αὐτόν, καὶ ποιῶν τῶ ἱεροδότη
 εἰς μέγας. τοσούτος γὰρ τῶ. ὁ μικρότερος ἐν
 πᾶσιν οὐκ ὑποτάσσων, ἐπὶ ἐστὶ μέγας. ἀνέ-
 γνων ἢ καὶ ἐν ἀλλοῖς, καὶ ἐστὶ μέγας. καὶ δὲ
 τὸν λαβερὴν ἐάν μὴ τις δεξήται τῶ τῶ θεοῦ βα-
 σιλείαν ὡς τὸ παιδίον, καὶ μὴ εἰσελθῇ εἰς αὐτήν.
 καὶ ἐάν ἀμφότερος ἡ λέξις, ἢ γὰρ ἵνα ὁ δεξάμενος
 τῶ τῶ θεοῦ βασιλείαν γίνεταί ὡς παιδίον, καὶ
 ἵνα τῶ τῶ θεοῦ βασιλείαν δεξάμενος γίνε-
 ται ὡς παιδίον. καὶ τὰ γὰρ ἐν ταῦτα
 μὲν οἱ δεξάμενοι τῶ τῶ θεοῦ βασιλείαν δε-
 χονται αὐτὴν ὡς παιδίον, ἐν δὲ τῶ μέλλον-
 τῶν οὐκ ἐπὶ ὡς παιδίον, καὶ τὸ μέγεθος τῆς τε-
 λεωότητος ἐν τῇ, ἢ ἕως ὀνομασθῶν, πνευματικῇ
 ἡλικίᾳ. ὁ δὲ ἐκινῶν τοῖς πᾶσι τοῖς ἢ τῶ πα-
 τὴρος δεξάμενος αὐτὴν ἕως ἐν ταῦτα
 ὡς παιδίον, καὶ τῶ κόσμῳ διὰ τῶ σκηνῶν.
 καὶ αὐτὴν μὲν, καὶ διὰ τῶν μὲν εἰρήται ἢ
 τῶ κόσμῳ φωνῇ, ἐν τῶ κόσμῳ ἢ, καὶ ὁ κόσμος
 αὐτὸν οὐκ ἐγνώ. καὶ δὲ τῶν πατρὸς πᾶσι μὲν
 τῶ πατρὸς ἐκείνο ἢ τῶ πατρὸς ἐκείνο ἐκείνο ἐκείνο
 καὶ ἰδὼν τῶ ἡλίου, καὶ τῶν σελήνης, καὶ πᾶσι τῶν κόσμον
 ἐκείνο, πλανητοῖς πατρὸς κυ-
 πτοῖς αὐτοῖς, καὶ λαβερήν αὐτοῖς. τὸ δὲ ὅμοιον φῆσαι
 ἐν τῇ ἐκείνῃ λελεχται πατὴρ
 αὐτοῖς, ὅτι γέγραπται. πατὴρ ἐκείνο πᾶσι τῶν
 κόσμον αὐτοῖς. καὶ γὰρ αὐτὸν ἐστὶν ἀπὸ τῶν

A tummodo, quemadmodum à Matthæo, &
 à Marco traditum est, sed etiam secus se. Et
 ait, Discipulis, non illud solum: Qui susce-
 perit unum parvulum talem; vel: Quisquis u-
 num ex huiusmodi pueris receperit in nomine
 meo, me recipit: sed altius etiam progredien-
 do: Quicumque susceperit puerum istum in no-
 mine meo, me recipit. Eum igitur puerum,
 quem apprehensum Iesus juxta se statuit, in
 nomine Iesu, secundum Lucam, suscipere
 oportet. Atque haud scio, an id aliquis tro-
 pice explicare possit: Quicumque susceperit
 puerum istum in nomine meo: unicuique enim
 nostrum puer ille, quem Iesus tunc appre-
 hensum juxta se constituit, in nomine Iesu
 suscipiendus est; vivit enim quasi immorta-
 lis, & cum ab ipso Iesu in nomine Iesu susci-
 pere oportet; à quo minime secundus Ie-
 sus, apud eum est qui puerum suscepit, ita
 ut juxta illud dici possit: Quicumque susceperit
 puerum istum in nomine meo, me recipit.
 Deinde vero cum à Filio pater non separe-
 tur, apud eum est qui Filium suscepit; unde
 dictum est: Et quicumque me receperit, re-
 cipit eum qui me misit. Qui autem puerulum,
 & Servatorem, eumque à quo missus ille est
 suscepit, omnibus Iesu Discipulis minor
 est, cum parvum se ipse exhibet; at quanto
 minorem se ipse exhibuerit, eo major fit,
 majus illi incrementum dante eo qui ut par-
 vum se ipse praeberet, effecit. Animum
 enim ad id adverte: Nam qui minor est inter
 vos omnes, hic major est; legimus quoque in
 aliis, major erit; at juxta Lucam; Si quis non
 acceperit regnum Dei sicut puer, non intrabit
 in illud: ambiguus vero est ille sermo, vel e-
 nim ut qui regnum Dei accipit, puero simi-
 lis efficiatur, vel ut regnum Dei illi puero si-
 mile effectum recipiat. Et qui regnum Dei
 hic recipiunt, illud fortasse puero simile reci-
 piunt, in futuro autem seculo non jam
 amplius puero simile; & magnitudinem as-
 sequuntur perfectionis, in ætate, ut ita di-
 cam, spirituali sese exerentis & ostentantis
 in his omnibus qui in hoc seculo receperunt
 regnum Dei, quod hic puero simile est. In
 mundo à scandalis. Privatim & separate vo-
 cabulum hocce Mundus usurpatum est, in
 mundo erat, & mundus cum non cognovit; at
 juxta convenientiam cum aliqua re, & con-
 nexione cum eo ad quod pertinet, enun-
 tiatum est hoc loco: Ne forte elevatis oculis
 ad caelum, videas Solem & Lunam, & omnem
 ornatum (κόσμον) caeli, & errore deceptus adores
 ea, & colas ea. Simile in libro Esther dictum
 esse de illo inquires, cum scriptum est: Cum
 deposuisset omnem ornatum (κόσμον) suum.

Luc. 9. 48.

Luc. 18. 17.

Matth. 18. 7.

Job. 1. 10.

Deut. 4. 19.

Esth. 14. 2.

- Non enim idem est (κόσμος) mundus simpliciter, & (κόσμος) ornatus caeli, vel (κόσμος) ornatus Etherei; quod autem nunc in quaestione versatur, aliud est. Existimo igitur mundum, juxta divinam Scripturam, non compagem illam esse, quae caelo & terra constat, sed locum hunc tantummodo qui terram ambit, atque eum quidem non qui universam terram ambire intelligitur, sed eam solum quae à nobis incolitur: In mundo enim erat lux vera, in eo videlicet loco qui terram nostram ambire intelligitur: *Et mundus eum non cognovit*, homines nempe qui circa terram versantur, vel etiam fortasse propriae & familiares loco huic Potestates: absurdum enim est dicere compagem illam quae ex caelo & terra & quae in eis sunt, concreta est, significari; adeo ut Solem, & Lunam, & siderum chorum, & omnes qui in universo mundo sunt, Angelos veram lucem non agnovisse, & illam tamen non agnoscere, ordinem sibi à Deo praestitutum servasse contendamus. Quin etiam cum in oratione ad Patrem Servator dicit: *Et nunc clarifica me Pater apud te ipsum, claritate quam habui priusquam mundus esset apud te*, locus hic supra terram à nobis habitatus intelligendus est; de illo etenim mundo homines Filio dedit Pater, pro quibus solummodo Patrem rogat Servator, non autem pro universo hominum mundo.
- Item cum ait Servator: *Et ego ad te venio; Et jam non sum in mundo*, mundum dicit terrenum; nec enim sibi repugnantia proferre illum putandum est dicentem: *Et ego ad te venio; Et jam non sum in mundo*, & Sum in mundo. Sed & hoc loco: *Et hoc loquor in mundo*, terrenus hic locus intelligendus est. Lueulenter vero his ille significatur. *Et mundus eos odio habuit, quia non sunt de mundo*; nos enim odio habuit, ex quo non amplius contemplamur quae videntur, sed quae non videntur propter Jesu disciplinam, non mundus ex caelo & terra & quae in eis sunt, totus coagmentatus, sed qui supra terram nobiliscum homines conversantur: id autem: *Non sunt de mundo*, idem est ac, non sunt de terreno hoc loco; ita & Jesu Discipuli *De mundo non sunt, sicut & ipse non erat de mundo*. Item & illud: *Ut credat mundus quia tu me misisti*, quod bis in Evangelio secundum Iohannem repetitur, ad praestantissimos, optimosque homines non refertur, sed ad eos quibus opus est, ut Filium à Patre in mundum huncce missum, fuisse credant; & apud Apostolum: *Fides vestra annuntiatur in universo mundo*. Quod si *Ve à scandalis* pronuntiatur hominibus per universam terram dissipatis, qui scandalis afficiuntur; de mundo autem non sunt Discipuli, quae τῶν σκανδάλων, ὧν καὶ τὰ σκάνδαλα ἀπὲται, ὅτι εἰσὶν οἱ μαθηταὶ ἐκ τῆς κτίσεως.
- Ὁ κόσμος, καὶ ὁ κόσμος ἔξ ἐναντοῦ, ἢ ὁ κόσμος τῆς γῆς. τὸ δὲ νῦν ἡμῶν ζήτειμον, ἄλλο νομίζω ὅτι τὸ ἔξ ἐναντοῦ καὶ γῆς σύστημα ἐστὶ τὰ θεῖα γράμματα ὁ κόσμος, ἀλλ' ὁ ἀσχημονόν τοπον, καὶ ἔτος ἐκατὶ ὅλην νομήν τῆς γῆς, ἀλλ' ὁ καὶ τῶν ἡμετέραν οἰκουμενῶν ἐν τῷ κόσμῳ ᾧ τὴν τὸ ἀληθινὸν φῶς, τῷ ἀσχημονόν τοπον καὶ τῶν ἡμετέραν νομήν. καὶ ὁ κόσμος αὐτὸν οὐκ ἐγνώ, οἱ ἐν τῷ ἀσχημονόν τοπον ἀσχημονοῖ, τὰ καὶ καὶ αἱ οἰκεία τῶν χωρίων τῶν οὐνάμας. ἀποκρίνεται λέγειν τὸ ἔξ ἐναντοῦ γῆς, καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς σύστημα. ὡς ἐπὶ αὐτοῖς ἡμεῖς, καὶ σελήνη, καὶ ὁ χορὸς τῶν ἀστέρων, καὶ οἱ ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ τῶν ἀγγέλων οὐκ ἐγνώσαν τὸ ἀληθινὸν φῶς, ὅτι ἀγνοοῦντες αὐτὸ ἐπηρεάζον τῶν ἀπὲται γῆς αὐτοῖς διὰ τοῦ θεοῦ τῶν. ἀλλὰ καὶ οὐ τὸν λεγόμενον τὸν σωτήρα ἐν τῇ πατρὶς τοῦ πατρὸς διχῆ. καὶ νῦν δὲ δόξα σὺν με, πατέρα, ἐξ ὧν αὐτῶν τῇ δόξῃ ἡμεῖς καὶ τὸν κόσμον. εἰς αὐτὸν σοὶ, καὶ ἀπὲν κόσμον λέγειν τῶν κατ' ἡμᾶς ἀπὸ γῆς οἰκουμενῶν. διὰ τὸ τῶν κόσμων ἐδωκεν τῷ υἱῷ ὁ πατὴρ διδασκαλίαν, ὅτι ὁ σωτὴς ἐρωτᾷ τὸν πατέρα * μόνων, καὶ ἐστὶν τῶν κόσμων ὅλην τὴν ἀνθρώπων. ἀλλὰ καὶ ὁ σωτὴς λέγειν. καὶ γὰρ ὡς ἐρχομαι, καὶ ὁ σῶν ἐμὲ ἐν τῷ κόσμῳ, τὸν ἡμῶν λέγειν κόσμον. ἐγὼ νομίζω ὅτι ἀπὸ καὶ αὐτὸν λέγειν φασκίται. καὶ γὰρ ὡς ἐρχομαι, καὶ ὁ σῶν ἐμὲ ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ ἐν τῷ κόσμῳ ἐμὲ. ἀλλὰ καὶ οὐ τῶν καὶ ταῦτα λαλῶ ἐν τῷ κόσμῳ, τὸν ἀσχημονόν τοπον νομίζω. σαφὲς ὅτι ἐστὶν σημάδι καὶ ἐν τῇ καὶ ὁ κόσμος ἐμίσσησεν αὐτὰς, ὅτι οὐ εἰσὶν ἐν τῷ κόσμῳ. ἐμίσσησεν γὰρ ἡμᾶς ὅτι ἐμὲ κέποι σκοποῦμεν τὰ βλεπόμενα, ἀλλὰ τὰ μη βλεπόμενα, διὰ τῶν ἡμεῶν διδασκαλίαν, ὅτι ὁ κόσμος ἔξ ἐναντοῦ, καὶ γῆς, καὶ ἐν αὐτοῖς συνεστῶς πᾶς, ἀλλ' οἱ ἀπὸ γῆς μετ' ἡμῶν ἀσχημονοῖ. τὸ. οὐκ εἰσὶν ἐν τῷ κόσμῳ, ἰσὺν ἐστὶν, οὐ εἰσὶν ἐν τῷ ἀσχημονόν τοπον. ἔγω δὲ καὶ οἱ ἐν τῷ κόσμῳ ἐκ τῶν κόσμων ἐκ εἰσὶν, ὡς ἐστὶν αὐτοῖς ἐν τῷ κόσμῳ. ἐπὶ δὲ καὶ τὸ. ἵνα ὁ κόσμος πείσθῃ ὅτι σύ με ἀπέστειλας, διὰ τῶν εἰρημῶν ἐν τῷ κατ' ἰωάννην, ἐκ ἀναφέρεται ἀπὸ τῶν κρείττων τῶν ἀσχημονόν, ἀλλ' ἀπὸ τῶν καὶ ζήτων πείσθῃ ἀσχημονόν ὅτι ὁ πατὴρ τὸν υἱὸν εἰς τὸν τῶν κόσμων ἀπέστειλε. καὶ ὡς τὰ διδασκάλω δὲ. ἡ πᾶς ὑμῶν καταγγέλλεται ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ. ἐπὶ δὲ καὶ τοῖς πᾶσι τοῖς τῶν γῆς ἀσχημονόν τοπον τῶν σκανδάλων, ὧν καὶ τὰ σκάνδαλα ἀπὲται, ὅτι εἰσὶν οἱ μαθηταὶ ἐκ τῆς κτίσεως.

μη μη σκοποῦντες τὰ βλεπόμενα, καὶ ὡς ἐδὲ
 ὁ δὲ ἀκαλῶς ἐν κόσμῳ ἐστίν, ἐδὲν τῷ μα-
 θητῇ ὁ ἰησοῦς ἐν τῷ τῷ σκανδάλῳ ἐστίν, ἐπεί-
 πῃ ἐστὶν ἐν ἑρηνῇ πολλῇ τοῖς ἀγαπῶσι * τὸν νόμον
 θεοῦ, καὶ οὐκ ἐστὶν αὐτοῖς σκάνδαλον, εἰ δὲ πρὸς
 δοῦναι μὴ χρηματίζειν μαθητῆς, ἐπὶ δὲ ἐστὶν ἐν
 κόσμῳ, διὰ τὸ ἀγαπᾶν τὸν κόσμον, καὶ τὰ ἐν
 αὐτῷ, λέγει τῷ ἐν τῷ ἀγγέλω τῷ πᾶσι, καὶ
 τὰ ἐν αὐτῷ χρημάτα, ἢ κτήματα, ἢ ὅποιαν-
 ποτὶ ἀρεσίαν, ὡς μὴ ἀεμόζειν αὐτὰ τῷ. ἐν
 κόσμῳ ἐστίν, ἀλλ' ὡς ἐν κόσμῳ ὅτι ἐστὶν
 τὸ πᾶσι κομῶ συμβαίνει, καὶ διὰ τὸ σκανδάλων,
 συμβαίνει αὐτῷ. ὁ δὲ θελὼν ἐκκλίνει τὸ εὐα-
 γέλιον, μὴ εὐφροδῶ, ἀλλὰ λεγέτω τῷ παύ-
 λῳ, ἐμοὶ κομῶ ἐσαύρωται, καὶ γὰρ τὸ κόσ-
 μῳ, οἱ γὰρ ὄντες ἐν τῷ σκάνει ἀγνοοῦσι *
 βαρβαροὶ διὰ τῆς ταπεινώσεως σώματός, καὶ
 ἐν πᾶσι περὶ ἐστὶν ἵνα αἰῶνι ἡρώδῃ
 καὶ ἐν τῇ αἰσάσεως μυστηρίῳ, ὅτε μετα-
 σχηματιστὴς ὁ θεὸς ἐπὶ τὸν τὸ σῶμα τῆς ταπει-
 νώσεως, ἀλλὰ τῷ χειρὶ γνησίως μαθητῶν με-
 νων, ἐν τῷ ἡρώδῃ αὐτὸν συμμορφὸν τῆς δόξης
 τοῦ χριστοῦ, ὡς πρὸς τὸ ἐδὲν τῷ εὐαγγελίῳ πνί
 χριτοῦ μαθητῶν, ἔως ἐδὲ τὸ, καὶ τῷ κόσμῳ
 διὰ τὸ σκανδάλων, ἵνα γὰρ καὶ μνεία σκανδα-
 λιστῶν, ἀλλ' ἐχ' ἀφεταῖ τῷ σκάνει ἐκ τῆς
 κόσμου, ἐν τῷ ὁπδὲ χρεαί τὸ σκανδαλίζεσθαι
 αὐτὰ τὸ ἀνερμάτισον τῆς πίστεως, καὶ ἀβεβαίον
 τῆς ἀρετῆς τὸν λόγον τοῦ θεοῦ συγκαταβάσεως,
 ἵνα μηδὲν χρηματίζων αὐτὰ τῷ ἰησοῦ μαθη-
 τῆς αὐτοῦ, τοσαῦτα δὲ ἐρχεσθαι νομίσαν σκάν-
 δαλα, ὡς τὸ εὐαγγέλιον πᾶσι μνεία τῆς γῆς
 ὁφθαλμῶν, ἀλλ' ὁπδὲ ἐν αὐτῇ κόσμον, καὶ ἀνάγκη
 εἶναι ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα, ἀπὸς ἀλλὰ νομίζω
 καὶ τῷ ἀνθρώπῳ δι' ὃν ἐρχεται, τὰ ὅσα ἐρχόμενα
 σκάνδαλα ἐρεπά πρὸς ἐστὶν τοῦ διαβόλου, ἀγγέλων
 αὐτοῦ, καὶ μοχθηρῶν χορῶν πνιμάτων ἀκαθά-
 ρων, ἀπὸς ἡτοιμάτα ὄργανα δι' ὃν ἐνεργήσει,
 δεικνύει πολλάκις μὴ τὰς πᾶσι ξένους τῆς δι-
 σέβειας, ἐδὲ ὅτε δὲ καὶ τῷ νομίζοντων πᾶσι πρὸς
 εἶδεν τῷ λόγῳ τοῦ θεοῦ, οἱς χεῖρον ἐστὶν τὸ εὐαγγέλιον
 τὸ καὶ τῷ σκανδαλίζοντων. ὡς πρὸς καὶ τῷ, καὶ
 σκάνδαλον ὅτερον ἐστὶν ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, ἢ πρὸς
 τοῖς τόποις ἐν ταῖς ἐποίησι μὴ σημεῖα ὁ ἰησοῦς, καὶ
 τέρατα, ἐκ ἐπὶς ἀβύθου δὲ. διωπθῆναι δὲ αὐτὸς ὡς πρὸς
 περὶ μακαρίαν ποιῆσαι διὰ τῶν γεγραμμένων ἐκ τῆς
 μακαριζόντων, ἐξ ὧν μακαρίζον σωμα-
 τιστῆς, ἐστὶν καὶ τῶν γεγραμμένων εὐαγγέλιον, καὶ τῷ
 ἐφ' οἷς λέγεται τὸ, καὶ. ἐπὶ δὲ καὶ εἰς τὸ χεῖρον
 ἐν αὐτῷ διὰ τῶν σκανδαλίζοντων εὐαγγέλιον τὸ
 ἐ

videntur minime contemplantes, quemad-
 modum nec eorum magister de mundo est,
 ad nullum ē Discipulis Jesu pertinet Vx à
 scandalis, quandoquidem Pax multa dili-
 gentibus Legem Dei, & non est illis scandalum.
 Si quis vero discipulus esse videtur, adhuc
 tamen de mundo est, quod mundum, &
 quæ in eo sunt, diligit; vitam intelligo
 quam in terrenis hisce locis ducimus, vel
 pecuniam quæ in iis est, vel possessiones,
 vel quaslibet facultates; ita ut id in eum
 non quadrat: De mundo non sunt, sed illa.
 Vx à scandalis, quod mundo contingit, illi
 pariter contingit, utpote qui de mundo
 quoque sit. At qui vx illud declinare vol-
 let, vitam amans non sit, sed juxta Paulum di-
 cat: *Mihi mundus crucifixus est, & ego mun-
 do*; Sancti enim qui sunt in hoc tabernaculo,
 ingemiscunt gravati corpore humilitatis, &
 omni ope contendunt, ut digni evadant,
 qui in resurrectionis mysterio reperiantur,
 quando Deus Reformat corpus humilitatis,
 non omnium quidem, sed eorum qui Chri-
 sti disciplinam sincero pectore capessunt, ut
 fiat *configuratum corpori claritatis Christi*.
 Quemadmodum enim nullum ex omnibus
 vx cuiquam Discipulorum Christi contin-
 git, ita neque illud, *Vx mundo à scandalis*;
 nam quamvis infinita exoriantur scandala,
 ad eos qui de mundo amplius non sunt, nul-
 lum pertinebit. Quod si quis propter fidei
 mutabilitatem, & consensionis cum verbo
 Dei inconstantiam scandalum pati potest,
 sciat ille se pro discipulo Jesu non haberi;
 tot autem eventura scandala credendum
 est, ut Vx ad res terræ infinitas non perti-
 neat, sed ad mundum qui in ea est, *Et necesse
 est ut eveniant scandala*, quæ alia esse existi-
 mo ab iis hominibus per quos contingunt.
 Quæ ergo exoriuntur scandala, exercitus
 quidam est Diaboli, Angeli nempe illius,
 & malus immundorum spirituum chorus,
 qui dum instrumenta perquirunt, quorum
 subsidio operari queant, homines sapenu-
 mero reperiunt à pietate prorsus alienos,
 nonnunquam etiam aliquos ex iis qui ver-
 bo Dei fidem habere creduntur; quibus
 pejus Vx quam ei qui offensionem pati-
 tur, contingit; sicut *Tyro & Sidoni remissus
 erit in die judicii*, quam locis iis, in quibus
 signa & prodigia edidit Jesus, fides autem
 illi habita non est. Quemadmodum au-
 tem aliquis eos qui beati prædicantur, &
 res propter quas id assequuntur colligens,
 commentationem ē Scripturis lucubra-
 re possit; ita & ex illis Vx quæ scriptis
 mandata sunt, & ex iis rebus propter quas
 Vx pronuntiatum est. Super eo autem
 quod pejus sit Vx offensionem præben-
 tis, quam illius qui patitur, hanc præ-
 terea locum proferes: *Qui autem scandali-*

θαυμάς, χρεῖαν σε ὅτι ἔχω, κ' ἐπὶ τὴν ἐκκοψά-
 τω αὐτῶν, καὶ βαλέτω ἀφ' ἐαυτοῦ. Ἐποῦ καλὸν
 μὲν εἶς κεφαλὴ πρὸς ἡμᾶς μακαρία, καὶ πόδες ἀξιο-
 τῆς μακαρίας κεφαλῆς, ἵνα μὴ δυνάται τὰ
 πρὸς ποῦ αὐτῇ προσέα ἡ κεφαλὴ τοῖς ποσὶ
 εἰπέν. χρεῖαν ὑμῶν ὅτι ἔχω. ἐμὲ ῥτοί πρὸς διρε-
 σεν πρὸς σκάνδαλον τῶν ὅλων γινώσκοντες τὸ σώμα-
 τος, λεγέτω ἡ κεφαλὴ τῷ σώματι, ποδὶ, χρεῖαν
 σε ὅτι ἔχω, καὶ ἐκκόψας αὐτὸν ἐν βολῇ, χρεῖαν
 αὐτοῦ. καὶ τὸ πολλὸν βέλτον ἐλθεῖν εἰς τὴν ζωὴν
 τὸ λοιπὸν σῶμα, λέγοντες τῷ σκανδαλιστῇ
 ῥτοί, ἡτὶ σκανδαλιστὰς τῆς χειρὸς. ἡτὶς διαδοθέν-
 τος τὸ σκάνδαλον ἐπὶ ὅλον τ' σῶμα βληθῆ-
 ναι εἰς τὴν φρεσὶν καὶ τὸ πρὸς μὲν τῷ ὅλῳ ποδὶ
 τῷ ὅλῳ χρεῖαν. Ἐποῦ καλὸν μὲν τὸν διωκτῆνα
 ἡμᾶς ὀφθαλμοὺς τῶν ὅλων σώματός, ἀξίον εἶ-
 ναι χρεῖαν καὶ τῶν ὅλων σώματός. εἰ μὲν οὖν με-
 τὰ βαλοῖτο τὸ τοιοῦτό, ὁ ὀφθαλμὸς εἰς τ' γε-
 νῆας αὐτὸν ἐν σκάνδαλον τῶν ὅλων σώματος, καλὸν
 αὐτὸν ἐξελόντα ἐξ ὀφθαλμοῦ τῶν ὅλων
 καὶ χωρὶς ὁκνεῖν τὸ ὀφθαλμὸν τῶν ὅλων τὸ λοι-
 πὸν σῶμα, ἡ μετ' αὐτοῦ ὅλος βελθὼν μὲν
 τὸ σῶμα, βληθῆναι ὅλον * τ' σῶμα εἰς τὴν
 γυναντὴ πρὸς. διδάται γὰρ καὶ τ' ἀμαρτι-
 κῶς μὲν, ἵν' ἔως ὀνομάσω, πορνεῖται τῆς
 ὁδοῦ, ἀμαρτικῶς τὸν διωκτῆνα ἡ σκανδαλί-
 ζανταί, καὶ ὁ σκανδαλίζων πρὸς, καὶ ὁ
 σκανδαλίζων ὀφθαλμὸς, αὐτὰ κρεῖται διπο-
 λαῖν καὶ διπολῆρον αὐτὰ χωρὶς αὐτῶν εἰσελ-
 θάναι τὴν ζωὴν, οἰεῖται γὰρ ὅτι, ἡ κυλλὸν, ἡ μο-
 νόματον, ἡ μετ' ἐνέων τὴν ὅλην διπολεσαι
 ψυχὴν. οὐσίως καὶ ἐπὶ τῆς ψυχῆς καλὸν καὶ μα-
 καρὸν ἐπὶ τῆς βελπίδος χρεῖας τῇ δυνάμει
 αὐτῆς. εἰς μέλλοντα διὰ τὴν μίαν διπολεῖται
 ἀρετῆς διπολεῖται τὴν χρεῖαν αὐτῆς, ἵνα
 καὶ τῷ ἄλλῳ δυνάμει τῶν ὅλων. δινατὸν δὲ
 τοῖς ῥτοῖς τέτοις χρεῖας καὶ ἐπὶ τ' οἰκειοτά-
 των, ὡς πρὸς μελὸν ἡμῶν, διὰ τὴν πολλὴν οἰ-
 κειότητα, εἴτε συγγενικὴν, εἴτε ἐκ τινος συγγένειας,
 ἵν' ἔως ὀνομάσω, φιλικῆς, μελὸν ἡμῶν νενο-
 μισμένων, ὧν καὶ χρεῖα φέσας τὴν ψυχὴν ἡμῶν
 ἐλαττώνων. ἐκκόψοντες γὰρ ἀφ' ἐαυτοῦ ὡς
 χρεῖα, ἡ πόδα, ἡ ὀφθαλμοὺς, πατέρα ἢ μήτε-
 ρα τὰ ὀνόματα τῇ θεοσεβείᾳ ἡμᾶς πρὸς τὴν θέ-
 λοντας. καὶ γὰρ ἡ θυγατέρα τ' ὅσον ἐφ' ἐαυτῆς
 οἰκιστὴς ἡμᾶς τῆς ἐκκλησίας τῶν χρεῖων καὶ
 τῶν ἀγαθῶν αὐτῆς. ἀλλὰ καὶ γυνὴ ἢ ἐν κόλπῳ, ἢ ἐν
 ὕδατι, μὴ φασμάμεθα, ἀλλὰ ἐκκόψοντες αὐ-
 τῆς, ὡς ὅτι οἰκιστὴς ἀλλὰ πολεμιστὴς ἡμῶν τῇ σῶ-

A ejusmodi manu dicat oculus: *Operatur non indige,* & postquam id dixerit, *abscindat eam, & projiciat a se.* Ita & bene erit, si & beatum sit caput, & pedes beato capite digni, ne quæ sibi conveniunt servans caput pedibus dicere possit: *Non estis mihi necessari.* Quod si pes aliquis inveniat, qui scandalum sit totius corporis, dicat caput ejusmodi: *Non es mihi necessarius,* & abscisum eum a se projiciat: longe quippe satius est in vitam ingredi reliquum corpus, pedis scandalum præbente, vel manu mutilum; quam per univ. corpus propagato scandalo, mitti illud in gehennam ignis duobus pedibus, duabusve manibus infructum. Similiter bene est si qui totius corporis oculus esse potuit, dignum se præbet Christo, & toto corpore; veruntamen si oculum hunc ita mutari aliquando contingit, ut totius corporis scandalum fiat, satius erit erutum eum extra totum corpus projicere, & oculo hoc reliquum corpus orbantum salutem consequi, quam cum ipso oculo, universo corpore labefactato, in gehennam ignis totum corpus immitti. Animæ enim, ut ita dicam, incendendi facultas peccati rea, peccati item rea videndi facultas, manus esse potest, & pes offensionem præbens, & oculus; quæ conducibilis est deponere, & iis carentem in vitam ingredi, elaudum verbi gratia, vel mutilum, vel luctum, quam iis præditum totius animæ jacturam facere. Item quod ad animam spectat, bonum est & beatum facultate illius ad optima quæque uti. Quod si unius nobis propter aliquam causam jactura facienda est, optabilis est usus illius privari, ut cum aliis facultatibus salutem consequamur. His etiam verbis uti possumus in eos qui necessitudine valde conjuncti sunt, & veluti membra nostra sunt; cum propter magnam conjunctionem sive generis, sive ex aliqua, ut ita dicam, amicitie consuetudine ortam membra nostra existiment, quibus minime parcendum est, cum animam nostram offendunt. Prædicamus enim tanquam manum, vel pedem, vel oculum, sic patrem, matremve, cultui ac pietati contraria nos facere volentes, & filium, vel filiam, qui nos a Christi Ecclesia, illiusve amore avertere pro virili nituntur. Quin etiam si uxor quæ in sinu nostro cubat, vel amicus quem animo contra charum habemus, scandala nostra efficiantur, eis non parcamus, sed a nobis præcedentes, utpote salutis nostræ non amicos, sed hostes ex animo depellamus; quisquis enim non odit patrem, & ma-

tem, & quæ adjiciuntur, quando tanquam A hostes & insidiatores odio habendi sunt, ut Christum lucrari possit, is Filio Dei haudquaquam dignus est: & super illis dici potest, velut claudum aliquem, à circumstantibus malis liberari, cum pedem amisit, fratrem verbi gratia, & solus regni Dei hereditatem adit; & mutilum adipisci salutem, cum pater illius ea excidit; sed pereunt illi, ipse vero separatur ab iis, ut beatitudinem consequatur. Luscus pariter aliquis ad salutem pervenit, cum oculus suus oculum exculpit, conjugem nempe suam adulteri ream, ne duobus oculis integer abeat in gehennam ignis. *Videte ne contemnatis unum ex*

Matth. 18.
10.

his pusillis. Quemadmodum hominum corpora magnitudine inter se differunt, ita ut parvi sint nonnulli, proceri alii, alii intermedii; & parvi rursus exiguitate discrepant, cum plus, minusve parvi fiat; similiter proceri, & media magnitudine præditi: pari modo quædam inesse hominum animis mihi videntur, quæ parvitatem eorum, atque alia idem quæ ut ita dicam magnitudinem, & plane corporum instar, mediocritatem exprimant & distinguant. Quod autem ad corpora pertinet, non ab hominibus ipsis, sed à feminis ratione pendet, ut brevis ille ac parvus, magnus hic, mediocris iste fiat; at quoad animos, tum quod nostri est arbitrii, tum & talia facinora, talesque mores causam dant cur magnus aliquis, parvusve evadat, vel ad mediam magnitudinem pertingat; & in nostra situm est potestate, vel promovendo in magnitudine, staturæ incrementum capere; vel non promovendo, parvum esse. Et sic inter pretor quod de

Luc. 2, 52.

Servatore dictum est qui humanam quod animam assumpsit: *Jesus proficiebat.* Quemadmodum enim è rebus ab arbitrio libero pendentibus, quæ animæ illius inerant, processus in sapientia erat & gratia,

Eph. 4, 13.

ita & in statura: & Apostolus: *Donec occurramus omnes in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi;* virum enim evadere, cumque perfectum secundum interiorem hominem credendum est, qui quæ pueri sunt, fuerit prætergressus, & vir evaserit, & puerilia aboleverit, & perfectum viri statum plane fuerit assecutus. Pari ratione aliquam etiam spiritualis staturæ mensuram esse putandum est, ad quam perfectissima anima Dominum magnificando pervenire, & magna fieri potest. Eo igitur pacto magni quoque illi facti sunt; quos tales evalisse scriptis proditum est; Isaac, & Moyses, & Johannes, & ipse præ omnibus Servator: de illo enim dixit

1. Cor. 13, 11

τὸν κύριον, καὶ μεγάλη γίνεαι. ἔως δὲ νῦν καὶ μεγάλοι μὲν, καὶ ὡς νῦν τοῦ ἀναγέγραπται, γεγονασιν, Ἰσαὰκ, καὶ Μωϋσῆς, καὶ Ἰωάννης καὶ αὐτὸς Ἰησοῦς ὁ σωτὴρ, καὶ γὰρ περὶ αὐτοῦ ὁ σωτὴρ εἶπε τό. ἔσαι μέγας, μικροὶ δὲ, τὰ δευτέρω πνεύματι διδάται φθάσαι ψυχὴ ἐν τῷ μεγάλῳ

μῆτερον, καὶ τὸ ἀπὸ φερὲν ἔμμεν, ὅτε καὶ ἐν αὐτῷ μισθῷ, ὡς πολέμια καὶ ἀπὸ ἐλπίδα, να θυνηθῇ κερδοῦσαι χρεῖσιν, ἐπὶ οὐκ ἐν αὐτῷ τῷ ἰσὺ δὲ θεοῦ. καὶ ἀπὸ τῶν τῶν ἐν ἐπὶ ἐπὶ ἀσέως οἰονεὶ χρεῖσιν πρὸς σώζεται ἀπὸ τῶν πρὸς αὐτῶν, φέρε ἐπὶ ἐπὶ τὸν ἀδελφόν, καὶ μόνον κληρονομίᾳ τῷ βασιλείᾳ δὲ θεοῦ, καὶ κυλῶς σώζεται, μὴ ζωόμενα αὐτῷ τῷ πατρὶ, ἀλλ' ἐκείνων μὲν ἀπολλυμένων, αὐτῷ ὁ χρεῖσιν ὡς ἐκείνων, ἵνα μόνον τῷ μακαρισμῷ. ἐπὶ τῷ μόνον ματὶ πρὸς σώζεται, τὸν ὁφθαλμὸν τῆς ἐκείνου οὐκίας ἐκκλῖνας, τῷ γαμῶν πορνείας, ἵνα μὴ δύο ὁφθαλμοὶ ἐχὼν ἀπὸ τῆς ἐκείνου γέννηται τῷ πρὸς. ὁρᾷτε μὴ καταφρονήσῃτε ἐν τῷ μικρῷ τῶν. δοκεῖ μοι ὅτι ὡς πρὸς ἐν τοῖς ἀνθρώποις σώμασιν ἐστὶ μέγεθος διαφορὰ, ὡς τινες μὲν εἶναι μικροὶ, ἑτέροις δὲ μεγάλοι, καὶ ἄλλες μεταξὺ. καὶ παλιν αὖτις μικρῶν διαφορὰς ἀπὸ πλείων ἢ ἐλατίον ὅτι καὶ μικρῶν, ὁμοίως καὶ μεγάλων, καὶ τῷ μεταξὺ. ἔστω καὶ ἐν ταῖς τῷ ἀνθρώπων ψυχαῖς ἐστὶ τῷ χαρακτὲρ ὅτι τῷ μικρότητα αὐτῶν, ὡς ἀλλὰ τῷ, ὡς ἔως ἐπὶ, μεγαλειότητα, καὶ ἀπαξιαπῶς, ἀνάλογον τοῖς σωματικοῖς, τῷ μεταξὺ τῶν. ἀλλ' ἀπὸ μὲν τῶν σωματικῶν, ἐπὶ τῷ αἰσθῶν τῷ ἀνθρώπου, ἀλλὰ τῶν τῶν σωματικῶν λόγους, ὁ μὲν πρὸς ἐστὶ βραχυὶ καὶ μικρῷ, ὁ δὲ μέγας, ὁ δὲ μεταξὺ. ἀπὸ δὲ τῶν ψυχῶν, καὶ τῶν ἐφ' ἡμῶν, καὶ ἀπὸ αὐτῶν περὶ αὐτοῦ, ὡς οὐδὲν ἢ τῷ τῷ αἰσθῶν ἐχρῆται μέγεθος ὡς ἐστὶν ἐν τῷ ἡμῶν, ἥτοι ἀποκόπῃ τῇ ἡλικίᾳ ἐπιδιδόντα εἰς μέγεθος, ἢ μὴ ἀποκόπῃ τῷ βραχυῖ. καὶ ἔως γὰρ ἀκῶ ἀπὸ τῶν σωματικῶν ἀναλαβόντων ἀνθρώπων ψυχῶν τὸ, ὁ ποῦ ἀποκόπῃ. ὡς γὰρ ἐν τῷ ἡμῶν τῷ ψυχῇ αὐτῶν ἢ ἐν σοφίᾳ ἀποκόπῃ καὶ χάριτι, ὡς καὶ ἐν ἡλικίᾳ. καὶ ὁ δὲ πρὸς τῶν. μικροὶ κατὰ τῶν σωματικῶν εἰς ἀνδρα τέλειον, εἰς μέγεθος ἡλικίας τῷ πληρώματι δὲ χρεῖσιν. κατὰ τῶν γὰρ εἰς ἀνδρα, ὡς τῶν τέλειον, καὶ τὸν ἐπὶ ἀνθρώπων νομίζον τὸν διαβόλῃ τῷ ἡμῶν, καὶ φθασόντα ἀπὸ τὸν ἀνδρα, ὡς καταργησάντα τὰ τῷ ἡμῶν, ὡς ἀπαξιαπῶς τελειώσαντα τὰ τῷ ἀνδρός. ἔως δὲ ὡς πληρώματι εἶναι τι καὶ μὴ τῶν πνευματικῶν ἡλικίας, ἐφ' ὃ ἡ τελειότητα διδάται φθάσαι ψυχὴ ἐν τῷ μεγάλῳ

τως διπολείται, ἢ πληγὰς λήψεται· καὶ περὶ
 τῆς ἐπιμελίας τῆς πρώτης μὲν λόγον παρὰ σε αὐ-
 κέσθη, ἐκέρθησας τὸν ἀδελφόν σε. καὶ δὲ δούλῳ
 καὶ τῷ λέξῃ τὸ φάσκοντι. ἐὰν ᾧ μὴ ἀκρόσῃ,
 ἀπαλαβεῖς μὲν σεαυτὸν ἕνα ἢ δύο, ἵνα ἀπὸ τοῦ
 τοῦ δύο ἢ τριῶν μαρτύρων σαθῇσεται πᾶν
 ῥῆμα· πᾶν μὲν τὸ σαθῆναι πᾶν ῥῆμα ἀπὸ δύο
 ἢ τριῶν μαρτύρων ἐστὶ τὸ δεύτερον νεκρωθέν-
 τι, ἡμῖν δὲ νοεῖν καὶ ἀλλόγου. καὶ πάλιν. ἐὰν
 ἀπαλαστήσῃ αὐτὸν, δὴ λὸν δὲ ὅτι τῷ ἀπαλασ-
 θῆναι μαρτύρων, εἶπον, φησὶ τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ
 οὐκ εἶπε τὴν πέρις, ἐὰν μὴ ἀκρόσῃ τῆς ἐκκλη-
 σίας, ἀλλ' ἐδίδαξεν ὅτι πᾶν τῆς ἐκκλησίας πα-
 ρακλήσῃ, οὐκ αὐτὸν ἐν αὐτῇ τρεῖς νεκρωθήσονται, καὶ
 μὴ ἀπαλαστήσῃ περὶ τὸ λοιπὸν ὡς τὸν ἔθνηκον καὶ
 τελώνην· ἐπ' αὐτῶν ἐν καρδίᾳ γίνεται, ἐδὲ πᾶν-
 τος διπολείται· ἀλλ' ὅτι ποτε πέρις, ὅ τὸ
 δεύτερον μὴ μὴ ἀκρόσας, μαρτύρων ᾧ δειθείς,
 ἢ ἐτερον ἀπακρόσας, ἀπὸ τῶν ἐκκλησιῶν δὲ
 ἀκρόσας, ὁ θεὸς ἀνείδει. ἡμεῖς γὰρ οὐκ ἀποφα-
 νισθῶμεν τὸ μὴ κρύπτειν, ἵνα μὴ κρύπτει, ἕως
 αὐτοῦ ὁ κύριος καὶ φανερὸς τὰ κρυπτά ὧς
 οὐκ ἔστι, καὶ φανερώσῃ τὰς βλάσταις τῶν καρδιῶν
 περὶ τὸ δοκεῖν σκληρὸν περὶ τὰς ἐλάττωνας
 ἡμετέρας, εἴποι τις ἀνὸς οὐκ ἔξεστι δις ἐξῆς
 μὴ ἀκρόσασθαι, τὸ τρίτον ἀκρόσας, ὡς διὰ τὸ
 μικρὸν εἶναι ὡς ἔθνηκον καὶ τελώνην, ἢ μικρὸν
 δεινὸν ἐπὶ πάσης τῇ ἐκκλησίᾳ ἐλέγχου-
 μεν γὰρ μετὰ τῶν ἑ. ἕως ἐκ ἐκ. ἀπὸ τῶν ἐμ-
 προτέρων πατέρων μετὰ τοῖς νεοτέροις, ἵνα διπ-
 λῶν ἐκ τῶν μικρῶν τέτων. καὶ γὰρ εἶπε δὲ τὰς
 πᾶν τὰς ἡμᾶς ἀπαλαστήσῃ ἐμὲ περὶ τὸν ἑβρα-
 ῖον ὅτι χρεῖσθαι κομίσῃ ἕκαστος τὰ διὰ τὸ σώ-
 ματι περὶ τὰς ἀπείρα, εἴτε ἀγαθόν, εἴτε
 φαῦλον, καὶ ὅση δύναμις τὰ παρὰ αὐτὸν ποι-
 εῖν, ἵνα μὴ περὶ πλείονων κομίσῃ) φαῦλων διὰ
 τὸ σώματος περὶ αὐτῶν, καὶ μέλλῃ περὶ πᾶν-
 των ἐπιποθεῖ χειρῶν διπολαμῶναι, φιλο-
 ποιῶν ᾧ περὶ πλείονων διπολῶν μισθὸν κο-
 μισαδὲς· ἐπεὶ ὁ μέτρον μετρεῖ μὲν, ἀντιμετρεῖ-
 σῇ) ἡμῖν καὶ. καὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν ἡμῶν
 συμμέσῃ) ἡμῖν καὶ οὐκ ἀπεροπλάσια μὲν, ἡτοι-
 ᾷ) διπλάσια ἢ ἐπὶ πλάσια λήψον) οὐκ ἡμαρτη-
 κότες οὐκ χρεὶς τὰ ἀμαρτήματα, ὅταν
 μὴ καὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν πᾶν διδοῖται,
 ἀλλὰ πλείονα ὧν πεποίηκεν. ἱεροσολήμων γὰρ, ὡς
 ὁ ἰσραὴλ ἐδίδαξεν, ἐδὲ ἐξ αὐτῶν χρεὶς κυρίως δι-
 πλᾶ τὰ ἀμαρτήματα αὐτῆς. οἱ γὰρ γείτονες
 ἱεροσολήμων πᾶν πόλιν ὡς πᾶν πλάσια λήψον-
) καὶ τὸ ἐν ψαλμοῖς ἕως ἐξήμενον διδοῖς τοῖς
 γείτοσι ἡμῶν ἐπὶ πλάσια ὡς τὸ πόλιν
 ἱερὸν

A omnino peribit, plagisve plectetur. Quin
 etiam priorem locum diligenter considera
 qui talis est: Si te audierit, lucratus es fratrem
 tuum; & alterum item Scripturæ locum
 qui sic habet: Si autem te non audierit, adhi-
 be tecum adhuc unum vel duo, ut in ore duo-
 rum vel trium testium stet omne verbum:
 quid ergo bis objurgato continget post-
 quam in ore duorum vel trium testium ste-
 terit omne verbum, nobis cogitandum re-
 linquit; & rursum: Quod si non audierit eos
 testes videlicet ante adhibitos, Dic, inquit,
 Ecclesie: nec adjecit quid illo fiet, si Eccle-
 siam non audierit, sed docuit pro Ethnico
 hunc deinceps, & Publicano ab eo haben-
 dum esse qui ter illum arguerit, nec fuerit
 auditus, si Ecclesiæ morem non gesserit:
 non omnino ergo lucrifuit, neque funditus
 peribit. At quid tandem passurus sit qui
 primum audientem se non præbuit, cuique
 testibus opus fuit, vel qui neglectis iis ad
 Ecclesiam delatus fuit, Deus noverit;
 nos autem non declaramus, juxta id:
 Nolite judicare & non judicabimini, quoad-
 usque veniat Dominus, qui & illuminabit ab-
 scurum & manifestabit con-
 silia cordium. Ad id autem quod adver-
 sus leviorum nozarum reos durius pro-
 nuntiatum videretur, dicet aliquis cum qui
 bis ordine morem non gesserit, tertio ita
 obtemperare non posse ut propterea Eth-
 nicus amplius, Publicanusve non sit, nec
 opus ei sit ut coram tota Ecclesia argua-
 tur. Illud enim in memoriam revocan-
 dum est: Sic non est voluntas ante Patrem
 meum qui in cælis est, ut peccat unus de pusil-
 lis istis; nam si Omnes nos adflare oportet
 ante tribunal Christi, ut referat unusquisque
 propria corporis prout gessit, sive bonum sive
 malum, unusquisque enim debet, ne plu-
 rimum male gestarum per corpus rerum
 pœnam referat, etiam si pro noxis plane
 omnibus à se admissis plectendus sit; sed
 ut plurimum recte factorum mercedem re-
 ferat, omni ope illi contendendum est,
 quoniam Quamensura metimur, ea metien-
 tur nobis alit, & : Distributio manuum no-
 strarum fiet nobis, nec infinitas, sed duplas
 septuplasve Domino pro delictis pœnas
 dabunt peccatores, quandoquidem non
 unicuique juxta opera manuum ejus retri-
 buitur, sed plura quam quæ fecit; Jeru-
 salem enim, sicut ex Isaia discimus,
 suscepit de manu Domini duplicia pro omni-
 bus peccatis suis: at qui vicini sunt Israël,
 quicumque tandem illi sint, septuplum
 recipient, juxta id quod in Psalmis
 ita dictum est: Et redde vicinis nostris
 septuplum in sinu eorum, impropertum

Matth. 18.
 16.
 17.
 18.
 19.
 20.
 21.
 22.
 23.
 24.
 25.
 26.
 27.
 28.
 29.
 30.
 31.
 32.
 33.
 34.
 35.
 36.
 37.
 38.
 39.
 40.
 41.
 42.
 43.
 44.
 45.
 46.
 47.
 48.
 49.
 50.
 51.
 52.
 53.
 54.
 55.
 56.
 57.
 58.
 59.
 60.
 61.
 62.
 63.
 64.
 65.
 66.
 67.
 68.
 69.
 70.
 71.
 72.
 73.
 74.
 75.
 76.
 77.
 78.
 79.
 80.
 81.
 82.
 83.
 84.
 85.
 86.
 87.
 88.
 89.
 90.
 91.
 92.
 93.
 94.
 95.
 96.
 97.
 98.
 99.
 100.

A enim eo penetrandi facultate pollent,
quemadmodum Petrus, ut alligent vel
solvant in omnibus cœlis. Quo præstan-
tior ergo fuerit qui alligat, eo felicius qui
fuerit solutus, cum in omnibus plane cœ-
lis solutus sit.

ΤΩΝ ΕΙΣ ΤΟ

COMMENTARIORUM

IN EVANGELIUM

ΕΞΗΓΗΤΙΚΟΝ

SECUNDUM MATTHÆUM

ΤΟΜΟΣ 18.

TOMUS DECIMUS QUARTUS.

B Terum dico vobis, quia si duò ex vobis con-
senserint super terram, de omni re, quam-
cumque petierint, fiet illis. Symphoniz vocabu-
lum musicis præcipue vocum concen-
tibus tribuitur. Et quidem in musicis
soni sonis alii consoni; alii dissoni; no-
men autem illud rebus musicis attributum
callet Evangelica Scriptura hoc loco:
Audivit symphoniam & chorum; nam pro-
pter oram ex penitentia Symphoniam
filii cum patre, qui postquam perierat, in-
ventus est; ad oblectandam domum sym-
phoniam audiri decebat. Nomen autem
symphoniz impio Laban ignorabile fuit;
ubi ipse alloquens Iacob ait: *Si nuntiasses*
mihi; persecutus fuisset te conguado, &
cranticis, & tympanis, & cisbaris. Ejusmodi
autem symphoniz simile est quod secundo
Regum scriptum extat, quando videlicet
fratres Abinadab ibant ante arcam; *David*. 2. Reg. 6.
autem & ipsius pueri ludebant coram Domino 4. 5.
in organis arte paratis in virtute, & in canti-
tis; organa enim parata in virtute & can-
ticis symphoniam in se musicam contine-
bant; quæ tali virtute pollet, ut duobus
solummodo rem quamlibet à Patre quin
cælis est cum symphonia & concentu
ad divinam & spiritualemente Musicam precan-
do flagitantibus, postulata his Pater an-
nuat qui consentiendo supra terram ea pos-
tularaverint, quæ rogallent ii qui antedi-
ctam symphoniam simul edidissent; quod
novum dictum est & mirabile. Sic ego quo-
que verba hæc Apostoli interpretor: *Nō* 1. Cor. 7. 1.
lite fraudare invicem, nisi forte ex consensu
ad tempus, ut vacetis orationi. Quoniam
enim harmoniz vocabulum is qui secun-
dum Deum connubio junguntur in quo-
dam Proverbiorum loco tribuitur, qui sic
habet: *Domum & substantiam dividunt pa-* Prov. 19.

B Terum dico vobis, quia si duò ex vobis con-
senserint super terram, de omni re, quam-
cumque petierint, fiet illis. Symphoniz vocabu-
lum musicis præcipue vocum concen-
tibus tribuitur. Et quidem in musicis
soni sonis alii consoni; alii dissoni; no-
men autem illud rebus musicis attributum
callet Evangelica Scriptura hoc loco:
Audivit symphoniam & chorum; nam pro-
pter oram ex penitentia Symphoniam
filii cum patre, qui postquam perierat, in-
ventus est; ad oblectandam domum sym-
phoniam audiri decebat. Nomen autem
symphoniz impio Laban ignorabile fuit;
ubi ipse alloquens Iacob ait: *Si nuntiasses*
mihi; persecutus fuisset te conguado, &
cranticis, & tympanis, & cisbaris. Ejusmodi
autem symphoniz simile est quod secundo
Regum scriptum extat, quando videlicet
fratres Abinadab ibant ante arcam; *David*. 2. Reg. 6.
autem & ipsius pueri ludebant coram Domino 4. 5.
in organis arte paratis in virtute, & in canti-
tis; organa enim parata in virtute & can-
ticis symphoniam in se musicam contine-
bant; quæ tali virtute pollet, ut duobus
solummodo rem quamlibet à Patre quin
cælis est cum symphonia & concentu
ad divinam & spiritualemente Musicam precan-
do flagitantibus, postulata his Pater an-
nuat qui consentiendo supra terram ea pos-
tularaverint, quæ rogallent ii qui antedi-
ctam symphoniam simul edidissent; quod
novum dictum est & mirabile. Sic ego quo-
que verba hæc Apostoli interpretor: *Nō* 1. Cor. 7. 1.
lite fraudare invicem, nisi forte ex consensu
ad tempus, ut vacetis orationi. Quoniam
enim harmoniz vocabulum is qui secun-
dum Deum connubio junguntur in quo-
dam Proverbiorum loco tribuitur, qui sic
habet: *Domum & substantiam dividunt pa-* Prov. 19.

14.
 πατέρες πάντες, ἡμεῖς. ὁ θεὸς
U u
ires

Ум

tres